

Rodna gruda

PRINTED IN YUGOSLAVIA

VSEBINA

Energetika povezuje svet
Tomo Brejc:
 Izobraževanje delavcev
 Prijateljski obiski
 Hej brigade! (Partizanska
 pesem)
D. V.:
 Naše dobre znanke spet med
 nami
-lenc:
 Naše morje in mornarica
Vera V.:
 Naučil sem se ljubiti
 umetnost
Ivan Batič:
 Ob 50-letnici velike povodnji
 v Poljanski dolini
Lia Menton:
 V spomin Charlesu Gabru
K. Makuc:
 Odprl se mu je svet
Anton Valentinčič:
 Še nekaj spominov iz Penn-
 sylvanijske
Amalia Batistich:
 Prišli so na gumijeve
 plantaže
Tone Seliškar:
 Sto let (pesem)
Josephine Mišič:
 Ljubezen do domače pesmi
 družijo Slovence
 Naš četrti rod v ZDA pridno
 poje in igra
F. Šarf:
 Piparstvo — stara slovenska
 domača obrt
Črtomir Šinkovec:
 Večer na Skalnici (pesem)
c. k.:
 Nove jugoslovanske poštne
 znamke
 Po domači deželi
 Domovina na tujih tleh
 Mrtvi obtožujejo!
 Pero izseljencev
F. S. Finžgar:
 Dve zgodbi iz mladih dni
Loize Županc:
 Belokranjska (pesem)
 Dom in družina
Ivan Cankar:
 Naš laz
Viktor Pirnat:
 Predzadnja dolenska
 čarovnica
 Za dobro voljo

Naslovna slika:

Naše narodne noše (»Foto Slo-
 venija«, Ljubljana)

PISMO IZSELJENCEM

Iz Ljubljane sem. Belo Ljubljano po-
 znate in bi težko uganil, kaj o nji še niste
 brali.

Če bi imel svojce tam pri Vas, bi jim
 pisal o delu, o zdravju in o domačih. Tako
 pa... no, moja zadrega je odveč, ali ne?
 Saj vsega gotovo še ne veste! Kaj, če bi
 Vam pisal o varčevanju? Poznate Mestno
 hranilnico ljubljansko? Tja v
 leto 1889 seže njena zgodovina.

Še vedno so njeni prostori sredi mesta,
 v bivši Prešernovi ulici, sedaj preimenova-
 ni v Čopovo ulico. Kljub drugi svetovni
 vojni ima danes Mestna hranilnica ljubljan-
 ska več vlagateljev kakor kdaj koli poprej,
 nad 47 tisoč! Hranilnih vlog pa ima zdaj
 zbranih že eno milijardo sedem sto milijo-
 nov dinarjev.

Vse to dokazuje, kako ljudje zaupajo
 hranilnici, v kateri so jim vse vloge vedno
 na razpolago za izplačilo.

Varčevanje je lepa slovenska lastnost.
 Vi to veste, saj ste bili morda celo sami
 med prvimi vlagatelji Mestne hranilnice
 ljubljanske. Mogoče je že dolgo od tedaj,
 saj leta tako hitro minevajo...

Svoje pismo zaključujem z željo, da bi
 ob skorajšnjem obisku domovine stopili za
 nekaj minut v Mestno hranilnico ljubljan-
 sko, da boste videli in spoznali poslovanje
 tega našega uglednega denarnega zavoda
 ter se morda tudi Vi odločili, da v njem
 naložite svoje prihranke. Tudi pismeno se
 lahko obrnete na hranilnico, ki Vam bo
 takoj prijazno odgovorila.

Prisrčno vas pozdravlja

prijatelj iz Ljubljane

Rodna

gruda

ST. 7-8

JULIJ - AVGUST 1957

LETO IV.

Energetika

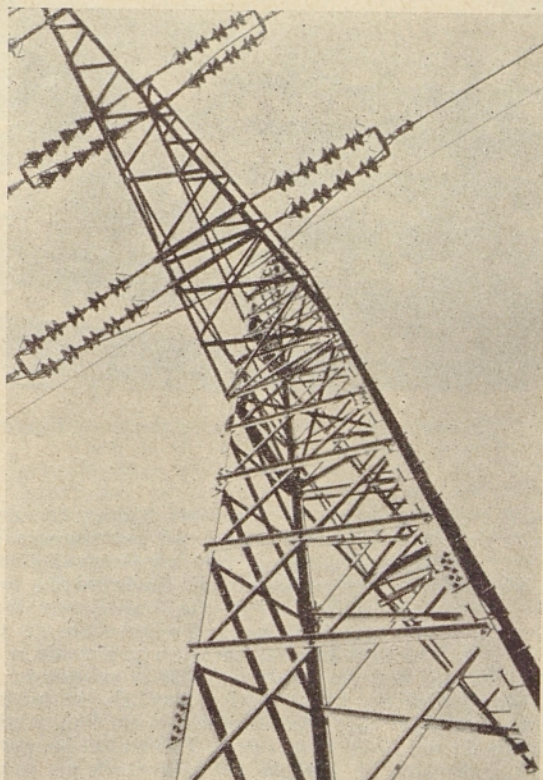
POVEZUJE SVET

Enajstega junija je bilo v Beogradu zaključeno enajsto posebno zasedanje Svetovne konference za energijo, ki je bila ustanovljena leta 1923 kot mednarodna konferenca za raziskovanje in izkoriščanje energetskih virov v raznih deželah. Jugoslovanski strokovnjaki sodelujejo pri tej važni ustanovi že od začetka. Za posvetovanje v Beogradu, ki je bilo pod pokroviteljstvom podpredsednika Jugoslavije Edvarda Kardelja, je dala pobudo Jugoslavija, ki je predložila v razpravo temo: »Energijska kot činitelj razvoja gospodarsko nerazvitih držav.« O tej temi so sedem dni izčrpno razpravljali znanstveniki in gospodarski strokovnjaki, ki se jih je zbralo nad pet sto. Prišli so iz 48 držav z raznih kontinentov, da izmenjajo svoje izkušnje o tem, kako naj človeštvo s skupnimi naporimi rešuje problem razlik med razvitimi in nerazvitimi deželami. Res niso vse dežele na svetu enako obdarjene s prirodnimi bogastvom: ponekod ga je veliko, drugje pa malo, ali celo prav malo. Toda ali naj bi bilo to merilo, da bi se tisti, ki imajo veliko, okoriščali s prednostjo ter bi še nadalje zijal globok prepad med razvitimi in nerazvitimi deželami? Da bi bila to največja nevarnost za svetovni mir, je jasno kakor na dlani.

Jugoslavija, ki se hitro razvija iz gospodarsko zaostale v moderno državo in trdno stoji na braniku svetovnega miru, se je po svojih predstavnikih krepko zavzela za čim širše in čimbolj demokratično sodelovanje med narodi, za vsestransko izkoriščanje vseh materialnih sil, za napredek vseh narodov in držav, ne glede na njihovo družbeno in državno ureditev. Med udeleženci posvetovanja je bilo mnogo starih prijateljev Jugoslavije in njenih narodov, ki jih o njenih hotenjih ni bilo treba prepričevati.

»Vprašanje je, kako pospešiti razvoj energetike v zaostalih državah,« je v svojem poročilu med drugim dejal zastopnik inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo Janez Stanovnik. »Vsekakor bi bilo v splošni lakoti po energiji treba nekaj ukreniti. Vodne sile so v nekaterih državah skoraj že popolnoma izkoriščene. Premog je treba odkopavati že v velikih globinah. Države, kakor Anglija, ki so včasih premog izvažale, ga morajo danes uvažati. Razen tega pa zaloge premoga niso neizčrpne in je premog poleg tega vedno bolj cenjen kot kemična surovina. Čeprav je v tej stiski v zadnjem hipu priskočilo na pomoč odkritje, kako ukrotiti atomsko energijo, ostaja razvoj hidroenergije in termoeenergije še vedno zelo pomemben in vabljen.«

Beograjsko posvetovanje je bilo res plodna izmenjava mnenj. Predlagano je bilo na primer, da naj bi se v okviru OZN ustanovila nova komercialna ustanova, ki bi dajala finančno pomoč

Novi daljnovodi visoke napetosti so prepregli domovino

Znanstveniki iz 43 držav so se zbrali v Beogradu na zasedanju svetovne konference za energetiko

nerazvitim državam za zgraditev njihovega energetskega sistema, dalje, kako naj tehnično nerazvite dežele začno pripravljati vse potrebno za izkoriščanje jedrske energije itd.

V času zasedanja je bila na Beograjskem sejmu odprta razstava o razvoju energetike in elektroindustrije v Jugoslaviji. Proizvodnja premoga, ki je danes v Jugoslaviji še glavni vir energetike, je znašala 1939. leta 7 milijonov ton, leta 1956 pa se je dvignila že na 17 milijonov ton. V prihodnjih letih pa se bo povečala za več kot deset milijonov ton.

V letu 1959 je znašala letna proizvodnja hidroelektrarn v Jugoslaviji 566 milijonov kilovatnih ur, lani pa je znašala 2870 milijonov kilovatnih ur. Ko bodo začele obratovati nove hidroelektrarne, ki so zdaj v gradnji, se bo povečala zmogljivost jugoslovanskih hidroelektrarn za nadaljnjih 885 tisoč kilovatnih ur. Pripravljeni pa so projekti še za nove hidroelektrarne, ki bodo dajale 2320 megavatov. Takrat se bo poraba električne energije, ki je znašala pred vojno na prebivalca 71, lani pa 180 kilovatnih ur, še močno dvignila.

Prikazan je bil tudi razvoj atomske energije v Jugoslaviji. Razstavljene so bile rudnine, iz katerih pridobivamo uran in ki jih ima Jugoslavija precej. Nazorno je bilo prikazano, kako bi na primer Beograd, ki potrebuje za ogrevanje osemdeset vagonov lignita dnevno, lahko ogrevali z energijo, ki bi jo dobili iz četrta kilograma uranove rude. Največ zanimanja pa je vzbujal atomski reaktor, ki ga že gradi Jugoslavija in stodvajsetkanalni analizator, ki so ga izdelali v inštitutu »Boris Kidrič« v Vinči in ki ga razen Anglije nima še nobena evropska država.

*L*etošnje prireditve za rojake, ki bodo obiskali Slovenijo

Glavna prireditve za rojake, ki bodo letos obiskali Slovenijo, bo 17. avgusta ob 18. uri v Trbovljah. Po pozdravnem govoru predsednika Slovenske izseljenske matice Ivana Regenta bodo med drugimi nastopili priljubljeni umetniki ljubljanskega radia: pevca France Koren in Dana Filipičeva, zabavni Ježek in godci »Zadovoljni Kranjci«. V občini Zagorje pa bodo pozdravili izseljence, ki bodo letos obiskali domači kraj, na prireditvi 10. avgusta.

Izobraževanje delavcev

Oblast stare Jugoslavije se za izobrazbo delavcev ni brigala. S tem je ne samo delavcem, temveč vsemu narodnemu gospodarstvu prizadela velikansko škodo. Vse industrijsko razvite in gospodarsko močne države v svetu sploh, med katerimi so ZDA med prvimi, se že dolgo zavedajo, da izobražen delavec lahko več in boljše proizvaja, le gospodarji stare Jugoslavije se za izobrazbo delavcev niso brigali, ker pač niso gradili nove industrije. Lastniki kapitala so svoj denar raje nalagali v inozemske banke in se debelili od obresti.

Delavci, ki so vedno hrepeneli po izobrazbi, so si morali pomagati sami. Ustanovili so »Svobode« — delavska kulturno-prosvetna društva, v katerih so se izobraževali. Tem društvom se imamo zahvaliti, da se je razvoj napredne misli pri nas že pred vojno tako razmahnil, kljub temu, da je oblast njihovo delo na vse mogoče načine zavirala, namesto da bi pomagala.

Vodstvo nove Jugoslavije se zaveda velikanske važnosti dejavnosti, ki skrbi za čim višjo izobrazbo delavcev in jo z vsemi močmi podpira. Resnica pa je tudi, da je celoten sistem organizacije ljudske oblasti današnje Jugoslavije tak, da z jekleno neizprosno terja čim višjo izobrazbo delovnih ljudi. Kajti po delavskih svetih in drugih organih družbenega upravljanja naši delovni ljudje vodijo vse naše gospodarstvo, tako industrijo kot kmetijstvo, promet, trgovino in obrt itd. itd.

Ob drugi priložnosti bomo o izobraževanju delavcev bolj podrobno spregovorili v »Rodni grudi«. Danes navajamo le, kakšna je organizacija te velike in pomembne dejavnosti v novi Jugoslaviji.

V zveznem merilu skrbita za izobrazbo delavcev dve ustanovi in sicer poseben odbor pri zvezni vladi FLRJ in Zveza kulturno prosvetnih društev Jugoslavije. Za praktično izvedbo izobra-

Predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj

V dnevih od 25. do 28. junija je v Beogradu v novem Domu sindikatov zasedal Proi kongres delavskih svetov Jugoslavije. Na kongresu, ki je bil edinstven zgodovinski dogodek mednarodnega pomena, so pred velikim številom predstavnikov delavskih organizacij iz raznih dežel člani delavskih svetov Jugoslavije položili obračun o svojem sedemletnem delu pri upravljanju podjetij in začrtali smernice za še uspešnejše bodoče delo. O tem kongresu, ki so ga z velikimi simpatijami spremljali tudi naši rojaki po vsem svetu, bomo več poročali prihodnjič.

Pionirka pozdravlja predsednika Zveze »Svobod« Ivana Regenta

ževanja delavcev skrbijo republike in sicer v prvi vrsti same tovarne s svojimi »centri za izobraževanje delavcev«, industrijske šole, ki so skoraj pri vsaki večji tovarni, dalje številni tečaji za priučevanje delavcev, ki jih prav tako organizirajo tovarne same, in končno vrsta tehničnih šol republiškega pomena, vse do univerze.

Z upravnimi posli administrativnega značaja se naši delavci seznanjajo po šoli za administracijo in po tečajih, ki jih ta šola organizira.

Moderno organizacijo dela na znanstveni podlagi poučuje zavod za proučevanje in organizacijo dela ter varnost pri delu, ki je lani organiziral okroglo 700 predavanj s približno 25.000 udeleženci.

Za splošno izobrazbo delavcev pa skrbi organizacija zveze »Svobod« in kulturno prosvetnih društev ter v njenem okviru Ljudska univerza, ki je lani organizirala 5000 poljudnih predavanj iz najrazličnejših znanstvenih področij.

Tudi sindikati organizirajo mnogo predavanj za delavce predvsem proizvodnega značaja.

Največ se učijo mladi delavci, ki določno čutijo: sodobni čas zahteva od delavcev več znanja. Tako se na primer cela vrsta mladih delavcev iz znane tovarne Litostroj uči na ljubljanski univerzi. Skoro vsaki drugi mlajši delavec po naših tovarnah se poleg izpopolnjevanja svojega profesionalnega znanja ukvarja še z neko drugo vrsto izobrazbe, na primer v organizaciji Ljudske tehnike, se uči tujih jezikov, sodeluje v pevskih, glasbenih in dramatskih društvih in ustanovah itd.

Kot smo že uvodoma podčrtali, bomo v prihodnjih številkah »Rodne grude« o izobraževanju delavcev pri nas podrobneje poročali.

PRIJATELJSKI OBISKI

V začetku junija je državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović obiskal Norveško na povabilo norveškega zunanjega ministra Halwarda Langeja, ki je lani obiskal Jugoslavijo. Koča Popović je s svojim spremstvom obiskal kraje, kjer so med vojno trpeli in umirali jugoslovanski interniranci v nemških taboriščih. Norveška vlada je priredila jugoslovanskemu državnemu sekretarju svečano večerjo, ki so se je udeležili poleg predsednika norveškega parlamenta Oskarja Torpa in predsednika vlade Einarja Gerhardsena še mnogi drugi vidni predstavniki norveškega javnega življenja. Proti koncu večerje sta norveški zunanji minister Lange in jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović izmenjala zdravici. Zunanji minister Lange je naglasil, da so gostitelji zelo srečni, da vidijo v svoji deželi prvič jugoslovanskega zunanjega ministra. V njegovem obisku se zrcali prijateljstvo, sloneče na medsebojnem spoštovanju in zaupanju med narodi obeh dežel. Jugoslovanski državni sekretar Koča Popović pa je v svoji zdravici izrazil zadovoljstvo, da je prišel na Norveško. Dejal je, da jugoslovanski narodi nikoli ne bodo pozabili, kako je norveški narod moralno in gmočno pomagal mnogim Jugoslovanom, zaprtim v nacističnih taboriščih. Še enkrat se je v imenu vlade in narodov Jugoslavije zahvalil vsem Norvežanom, ki so kakorkoli pripomogli k olajšanju trpljenja naših borcev za svobodo in k ohranitvi spomina nanje.

*

Na povabilo Zveze borcev Jugoslavije je nedavno pripotovala iz Norveške v Jugoslavijo na obisk skupina sedemnajstih Norvežanov iz raznih krajev Norveške, ki so med vojno pomagali jugoslovanskim internirancem, zaprtim v nacističnih taboriščih.

*

Znani ameriški znanstvenik in Nobelov nagrajenec za kemijo dr. Linus Pauling pride letos poleti v Jugoslavijo. Dr. Pauling je prvi na seznamu 2000 ameriških znanstvenikov, ki so nedavno zahtevali, da je treba opustiti jedrske eksplozije. Ugledni ameriški znanstvenik pride v Jugoslavijo po svojem obisku v Angliji in Franciji, kjer se je sestal z znanstveniki in predaval na raznih univerzah o znanstvenih vprašanjih in raziskovanjih.

Aleksander Ranković, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in predsednik Zveze borcev Jugoslavije pozdravlja v Beogradu skupino Norvežanov, ki so med vojno pomagali jugoslovanskim internirancem v Norveški

Jugoslavijo je v juniju obiskal bivši predsednik britanske vlade in nekdanji vodja laburistične stranke Clement Attlee. Ob prihodu je izjavil, da je zelo zadovoljen, ker se bo lahko ponovno sestal s svojimi starimi prijatelji. Clement Attlee je zadnjič obiskal Jugoslavijo pred dvema letoma.

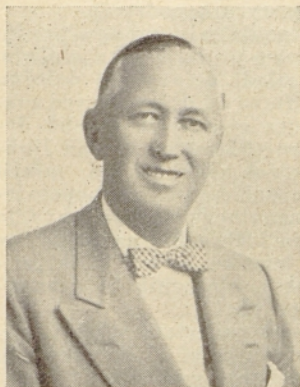
*

»Prijateljski odnosi med Švedsko in Jugoslavijo so se razvili v vredno tradicijo.« je dejal jugoslovanskim novinarjem predsednik švedske vlade G. Tage Erlander, ki je s soprogo obiskal Jugoslavijo. »Švedi smo spremljali med zadnjo vojno s toplimi simpatijami in velikim občudovanjem herojske borbe vašega ljudstva, ki so končno prinesle zmago in osvoboditev vaše države. Z enakim zadovoljstvom danes spremljamo vaše velike napore za ponovno zgraditev države in razvoj njenih naravnih bogastev.«

G. Erlander in njegova soproga sta ostala v Jugoslaviji deset dni in sta v tem času obiskala Sarajevo, Jablanico, Dubrovnik, Split, Brione, Postojno, Opatijo, Bled in Ljubljano.

*

Na povabilo predsednika Jugoslavije maršala Tita bosta prišla grški kralj Pavle in kraljica Frederika sredi julija na Brione na zasebni obisk.

DOMOVINA
JE PONOSNA
NA TAKŠNE SINOVE

Rojak A.F. Svet iz Glendale, L.I. New York je res zaveden Slovenec, kar dan za dnem dokazuje. Čeprav je rojen v ZDA, je s toplo ljubeznijo navezan na domovino svojega očeta, ki jo je pred časom obiskal in več let tam živel. Poleg svojega poklicnega dela pri Hamburg Savings banki je neumorni zastopnik lista »Glas naroda«, kjer je bil svoječasno tudi več let upravnik. Poleg tega uspešno predseduje slovenskemu pevske-mu zboru »Slovan« v Broklynu, nadalje je predsednik slovenskega podpornega društva za New York in okolico ter podpredsednik podpornega društva podružnice 580 SNPJ. Zavednemu rojaku želimo mnogo uspehov pri njegovem delu!

4. julija praznujemo v Jugoslaviji »Dan borca« v spomin
vsem našim ljudem, ki so se v najtežjih okoliščinah junaško
borili in pregnali okupatorja z domačih tal.

HEJ BRIGADE!

Partizanska

*Hej brigade hitite,
razpodite, zatrite
požigalce slovenskih domov!
Hej mašince, zagodi,
naj odmeva povsodi
naš pozdrav iz svobodnih gozdov!*

*Kje so meje, pregrade,
za slovenske brigade,
ne, za nas ni pregrad in ne mej.
Po slemenih oblačnih
in po grapah temačnih
vse od zmage do zmage naprej!*

*Skozi grom in viharje
stopamo v nove zarje,
v novi dan, ki pred nami žari.
Ej, takrat s plamenečim
bomo nageljnom rdečim
spet privriskali v naše vasi!*

Naše dobre znanke - spet med nami

Sredi živahne sezone obiskov naših rojakov v letu 1957...

Prvi so bili, kot običajno »Amerikanci«. Nasmejana lica in solzne oči, krepki stiski rok in nežni objemi — sreča, ginjenost; takšni so pozdravi na prvem koščku domače zemlje. Vračamo jim z istim, ker čutimo z njimi, ker vemo, kaj je domovina!

Že v maju smo zabeležili nad sto izseljencev, ki so prišli na obisk Slovenije iz daljne Amerike. Med njimi je precej naših starih znancev in predvsem znank. O teh bi danes spregovorili, saj so to naše drage slovenske žene, ki so poleg dolgih let življenja v obljubljeni deželi, najsrečnejše takrat, ko lahko pridejo v domači kraj, ali pa, ko lahko zanj naredo nekaj dobrega.

Kdo ne pozna naših progresivnih žena in deklet v Ameriki! Kdo ne pozna njihovega nenehnega požrtvovalnega rodoljubnega dela, dobrodelnih akcij in agilnega društvenega življenja! Te so res naš ponos in veselje, zato smo še posebno zadovoljni, če se lahko z njimi osebno spoznamo, če jim lahko sežemo v roke v domačem kraju.

23. maja... Simplon express je prisopihal na ljubljanski kolodvor. Bežno smo z očmi preleteli vagona. »Glej jih, glej!« je vzdiknil nekdo od nas. In že smo jih videli vsi, štiri drage obraze, štiri žene, ki so s smehom in solzami pozdrabljale metropolo Slovenije, svoje ljube sorodnike in nas. Malo smo jim dali ob svidenju: rdeč nagelj in vršič rožmarina smo jim pripeli na prsi, a s tem smo jim hoteli reči vse, kar se z besedami ne da povedati. In one so to razumele.

Če ne bi to bile članice Progresioke iz krožka devet v Chicagu, o katerih že kroži krilatica, da so cvet najboljših deklet, bi se verjetno poslovili na kolodvoru ter jih prepustili njihovim sorodnikom. Vesele in prijazne kot so, pa nas nikakor niso hotele pustiti domov, temveč so želele, da tudi mi z njimi proslavimo prvi večer doma. »Nič nismo utrujene, prav nič!« so nam zatrjevale, »in če ne boste ostali z nami, bomo mislile, da ste vi utrujeni.« Mi pa imamo seveda vedno dovolj volje za prijeten razgovor z ljudmi, ki smo jih veseli.

Mahnili smo jo torej k »Slonu« in preživeli lep večer s podpredsednico Glavnega odbora Progresivnih Slovenk Amerike, rojakinjo Tončko Urbanz iz Chicaga, z glavno blagajničarko Glavnega odbora, rojakinjo Ivanko Shiffrrer iz Cleve-

Rojakinje pri ogledu porodniške klinike v Ljubljani. Od leve: primarij porodniške klinike dr. Novak, rojakinje Helen Vičič, Tončka Urbanz, Lojzka Muha, upravnik klinike, Marta Hočevar od Higijenskega zavoda in rojakinja Ivanka Shiffrrer

Od leve: rojakinja Jennie Troha, tajnik Matice A. Svagelj, rojakinje Tončka Urbanz, Ivanka Shiffrrer in Lojzka Muha

landa ter članicama krožka devet iz Chicaga, rojakinjama Lojzko Muho in Helen Vičič. S to skupino sta prispela tudi rojaka John Darovec in Ignaz Kramaršič ter rojakinja Anna Černivec, vsi iz Chicaga.

Naša vrla dekleta so pri »Slonu« pozdravili »Fantje na vasi«. Ko so odpeli pesem »Pri farni cerkvi«, je Urbanzova vsa ginjena izjavila: »Samo tale pesem je bila vredna moje poti v domovino.« Čudno, kaj ne, domača pesem, cvet iz domačega vrta, in že je srce zvrhano sreče. Pravzaprav ni čudno!...

Shiffrrerjeva, Urbanzova, Muhova in Vičičeva so pridne obiskovalke Izseljenske matice. Rade prihajajo med nas, seveda kolikor utegnejo, kajti načrtov in vabil je toliko, da morajo, kot pravi Shiffrrerjeva, izkoristiti vsako minuto. Lojzka Muha se pritožuje samo čez čas, ki prehitro beži. Vičičeva obiskuje svoje sorodnike kar z motorjem (da vam zaupam na tiho, da ima že nad sedem križev), samo da bi ji ostalo čim več časa za druge zanimivosti. Ona je že tretjič na obisku po vojni, Muhova pa drugič.

Poleg neštetih obiskov sorodnikov, prijateljev in znancev so si naše Progresioke ogledale tudi vse ljubljanske bolnišnice, socialne ustanove ter zgodovinske muzeje in umetniške galerije. Če bi na kratko rekli: vse štiri so prišle zato, da vidijo čim več, vse štiri so polne simpatije in zanimanja za prenovljeno rojstno domovino in predvsem vse štiri polne prirsčne živahnosti.

Tudi proa podpredsednica Glavnega odbora Progresivnih Slovenk Amerike, rojakinja Marion Bashel je letos pripeljala skupino potnikov iz Amerike. Prav tako rojakinja Jennie Troha iz Barbertona. Bashelova je že drugič v novi Jugoslaviji, naša »Trohica« pa že četrtrič in je razumljivo, da nam je posebno prirastla k srcu, saj nam je njen sproščen smeh že domač in njena trdna vez z rojstno domovino dobro znana. Spoznali smo še rojakinjo Josie Henikman, ki je tudi članica Glavnega odbora Progresivnih Slovenk Amerike.

Se mnoge rojakinje in rojake smo in še bomo letos pozdravili pri nas, a ker so navedene obiskovalke bile prve lastovke in ker so naše dobre znanke, naj velja tudi v »Rodni grudi« njim prvi pozdrav in iskrena želja, ki se imenuje: spet kmalu na svidenje!

Naše morje in mornarica

Slovenci smo obmorski narod; čeprav ta zavest pri večini ljudstva ni globoko zakoreninjena, vendar to drži, saj če pogledamo zemljevid, vidimo, da živi dobršen del našega naroda ob jadranskih obalah, neposredno ob morju. Toda naša matična dežela je bila dokaj časa odrezana od lastne obale in v tem času je tudi zaspala zavest, da smo obmorsko ljudstvo — vendar pa so naši ljudje iz najbolj oddaljenih pokrajin odhajali v mornarico in na jugoslovanskih ladjah je plulo med obema vojnama lepo število Prekmurcev, Stajercev, Gorenjcev, Dolenjcev — skratka Slovencev iz vseh pokrajin, kar priča, da je misel o morju živela, če že ne v popolni zavesti, da smo obmorski narod, pa vsaj v podzavesti, in vzbujala hrepenenje po morju in po življenju ob njem in na njem...

Ob dokončni priključitvi Slovenskega primorja matični deželi, za kar so se med narodno-osvobodilno vojno bojevali ne le Slovenci vseh naših pokrajin, ampak je bilo to med poglavitnimi cilji celotnega boja jugoslovanskih narodov,

SO KONČNO TUDI SLOVENCİ DOBILI NAZAJ
KOŠCEK SVOJEGA LEPEGA MORJA

S priključitvijo tega lepega dela naše domovine, z jadransko obalo, pa nikakor nismo dobili tudi ladij — mornarice. Podedovali smo prav malo: nekaj ribiških ladij, nekaj malih bark za obalno plovbo, Pomorščaki, ki so se izkrcali z italijanskih ladij, so si morali poiskati kruha drugje. Le nekaj jih je našlo dela v jugoslovanski trgovski mornarici, saj je bila ta po vojni skorajda na tleh. Okupator je uničil skoraj vse ladje, novega pa si tik po osvoboditvi Jugoslavija ni mogla takoj zgraditi. Vendar z leti je tudi jugoslovanska trgovska mornarica rasla. Nastalo je nekaj podjetij, kakor »Jugoslovanska linijska plovdba« s sedežem na Reki, ki opravlja vse dolge in prekomorske plovbe, »Jadranska slobodna plovdba«, ki izvršuje predvsem blagovni promet po Jadranskem in Sredozemskem morju, pa »Jadranska linijska plovdba«, podjetje, ki je znano predvsem turistom, ki so bili kdaj na morju, saj to podjetje opravlja potniški promet ob jugoslovanski obali.

Dober ribji lov

Pristanišče v Piranu

SLOVENSKO POMORSKO RIBISTVO

Obmorskemu prebivalstvu je že od nekdaj dajalo kruha morje. Tako je moralo biti tudi poslej. Ustanovljena so bila ribiška podjetja, ki so z lastnim ladjevjem delovala ob zahodno-istrski obali. To sta predvsem tisti dve podjetji, ki sodita danes med najboljše v Jugoslaviji. Njihovo ladjevje je najodobnejše opremljeno med vsemi ribiškimi ladjami pri nas. Zaradi tega se je tudi povprečni plen povečal od 5 do 7 vagonov po ribiški ladji kar na 11 do 15 vagonov, to je za 100 %, kar je največ ob vsej jugoslovanski obali. Naša najbolj važna riba je sardela. V zadnjih petih letih so slovenski ribiči vlovili približno 11.000 kg sardel samo v januarju. Uvedba nekaterih novosti in tehničnih pridobitev za ribiške ladje je napravilo v našem ribištvu pravo revolucijo. Danes slovenski ribiči uporabljajo za razsvetljavo močne elektroagregate, ki dajejo 10.000 svečno svetlobo. Radio vzdržuje zvezo med ribiškimi ladjami itd. Tako je ribolov izredno pomembna gospodarska stroka, ki reže kruh velikemu številu naših ljudi ob morju. Ribe, ki jih konservirajo naše tovarne, potujejo na vse kontinente in imajo v svetu sloves kot nobene druge.

Vzporedno z ribištvom se je močno razvil tudi promet ob slovenski obali, ki je velikega pomena za obmorske kraje, ki še nimajo železnih prog. Žive pomorske tradicije, katerih izraz je tudi

POMORSKA SOLA V PIRANU

so nenehno gojile misel na ustanovitev brodrskega podjetja za dolgo plovbo — trgovske mornarice. Začela je s tremi ladjami »Martinom Krpanom«, »Gorenjsko« in »Rogom«. Samo v prvem letu je prevozila 95.000 ton blaga. Pri tem je treba upoštevati, da sta ladji »Martin Krpan« in »Gorenjska« majhni, saj ima vsaka le nekako po 1200 ton in le ladja »Rog« je tramper kanadskega tipa »Liberty« z več ko 10.000 tonami nosilnosti. S temi tremi ladjami se je podjetje »Splošna plovba« uveljavilo na vseh morjih. Z njimi so se uveljavili tudi naši mladi pomorščaki, ki so izšli iz pomorske šole v Piranu. Celo mala »Gorenjska« je že plula čez Indijski ocean tja v Burmo in odlično opravila svojo nalogo in s tem dokazala, da je mogoče tudi z majhnimi ladjami opravljati velike naloge, če je to potrebno. Ladja »Rog« pa plove na dolge proge večinoma v Ameriko.

Mladi rod pomorščakov iz piranske pomorske šole

SLOVENSKA LADJA JE BILA PRVA, KI JE PO VOJNI ZAPLULA V DALJNE VODE IN OPRAVILA POT OKOLI SVETA

Seveda ni potovala za prazen nič, temveč zato, ker je znala najti prevozno blago z Reke do Japonske in od Kitajske zopet nazaj na Reko. Naj omenimo še to, da je ladja »Rog« na poti na Japonsko preživela enega največjih viharjev, kar ga pomnijo v zadnjih desetletjih na svetu sploh, in njegova posadka se je pri tem tako izkazala, da jo je občudoval tisk mnogih pomorskih dežel, kakor Anglije, Japonske, ZDA in drugih.

VSEM BRALCEM »RODNE GRUDE«

To številko našega lista smo izdali skupaj za julij in avgust, kar ste gotovo že opazili po njenem obsegu. Takšen je že običaj, da izidejo v poletju, ko je čas dopustov, listi in revije za dva meseca skupaj. Pri nas na Izseljenski matici pa je to še dvakrat potrebno, kar imamo v poletnih mesecih največ obiskov rojakov. Naslednja številka »Rodne grude«, to je deveta letošnja, izide v septembru. Število naročnikov se stalno veča, kar nas seveda zelo veseli, kakor tudi pohvale rojakov, ki jih prejemo pismeno in tudi ob srečanjih z njimi na Matici. Ker želimo, da bi »Rodna gruda« prihajala v čim več domov naših rojakov na tujem, jo pošiljamo na ogled tudi tistim, katerih naslove slučajno dobimo. Na ogled pošljemo tri zaporedne številke, nato pa pošiljanje lista ustavimo, če se medtem naslovnik na revijo ne naroči. Zato vljudno prosimo vse tiste, ki so prejeli nekaj številke »Rodne grude« na ogled, da se nanjo, če jim ugaja, čimprej naroče, ker le tako jim bomo lahko poslali vse naslednje letošnje številke. Ponovno tudi naglašamo, da znaša letna naročnina za »Rodno grudo« odslej za ZDA tri dolarje. Naročnikom v državah, s katerimi nimamo ureje-

Slovensko pomorsko podjetje »Splošna plovba« se je v zadnjem času res močno uveljavilo. Enako pa tudi mnoga druga jugoslovanska pomorska podjetja. Od jugoslovanskega podjetja »Jugolinija« je dobila slovenska mornarica nekaj novih ladij. »Bihač«, »Neretva«, »Gorica«, »Ljubljana«, »Kornat« in letos ladja »Dubrovnik« so povečale »družino« njenega ladjevja in tako je zdaj slovensko pomorsko podjetje »Splošna plovba« drugo največje brodersko podjetje v Jugoslaviji.

LADJEDELNICA V PIRANU

je bila nekoč skromno podjetje, ki je izdelovalo predvsem lesene ribiške ladje in podobno. Danes to podjetje izdeluje moderne kovinske ladje ter popravlja velike ladje. Med njenimi naročniki so tudi mnoga inozemska podjetja. Seveda ta ladjedelnica ne misli konkurirati trem največjim jugoslovanskim ladjedelnicam, ki so »Uljanik«, »3. maj« in »Split«, temveč jih dopolnjevati pri njihovem delu z gradnjo majhnih ladij, čolnov in ladjic, ki se velikim ladjedelnicam ne izplačajo. Tri največje jugoslovanske ladjedelnice imajo že toliko naročil, da jih bodo s polno zmogljivostjo izdelale šele do leta 1962. Kajti do tega časa je pri njih samo od tujih naročnikov naročenih 64 ladij z več kot 10 tisoč tonami in nekaj tankerjev z nad 22 tisoč tonami nosilnosti, skoraj še enkrat toliko ladij pa bodo morale izdelati za domače potrebe.

-lenc

nega denarnega prometa, ponovno sporočamo, da naročnino lahko poravnajo z mednarodnimi poštними boni (ne znamkami!).

Prejšnji številki našega lista so bile priložene naročilnice za Slovenski izseljenski koledar za leto 1958. Povedali smo že, da bo ta letnik koledarja po vsebini in opremljenosti posebnost bogat in lep, zato bo prav gotovo hitro razprodan in bi se kaj lahko zgodilo, da bi kakšen rojak ostal brez njega. Vse, ki se želijo nanj naročiti, prosimo, da naročilnico čitljivo izpolnijo s točnim naslovom ter nam jo čimprej vrnejo. Ker imamo v ZDA največ naročnikov, smo v naročilnicah označili ceno za koledar samo v ZDA dolarjih. Naknadno pa tukaj navajamo za koledar še cene za druge države, in sicer:

ZDA 250 dolarja, Kanada 250 dolarja, Francija 500 frankov, Belgija 70 belg. frankov, Nemčija 7 DM, Italija 900 Lit., Avstralija 1 Lstg., Egipt 1 eg. funt., Holandija 8 hol. guld., Avstrija 40 šilingov, Anglija 1 Lstg., Argentina 50 pezosov, Jugoslavija 510 din.

Naročila za »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar pošljite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA, Cankarjeva 5
JUGOSLAVIJA

Naučil sem se ljubiti umetnost

Prisrčno se je zasmel, ko je vstopil v pisarno Slovenske izseljenske matice, nato pa je povedal, da je iz Fontane v Združenih državah Amerike, kjer mu je najljubši prijatelj »komandant« Alesh.

To je bil rojak Mario Pillepich, doma z Reke. Torej hrvaškega rodu, vendar velik prijatelj Slovencev. Živi v mestu Fontana v Californiji, v svojem prostem času pa se druži z našimi rojaki v Slovenskem narodnem domu v Fontani, kjer je, kot smo že omenili, »komandant« naš znani napredni rojak Frank Alesh. Tam se pogovarjajo o svojem rojstnem kraju, prepevajo domače pesmi, rešujejo vprašanja doma, društvenega dela in balinajo. Da, o balinanju nam je rojak Pillepich veliko govoril; izgleda, da je to eno najbolj priljubljenih razvedril naših rojakov po slovenskih domovih v Ameriki.

Mario Pillepich si je z nami ogledal košček prelepe Gorenjske. Na Jesenicah je obiskal Železarno in njen muzej. Ko smo ga vprašali, kako se mu zdi tovarna v primeri z modernimi objekti v Ameriki, nam je odgovoril:

»Za mene ni važna tovarna, stroji, plavži; vse to sem že nešteto krat videl v boljšem in tudi slabšem stanju v Ameriki. Zanimajo me ljudje. Nje opazujem in zadovoljen sem, kajti nikjer na svetu še nisem videl, da bi delali s takim zadovoljstvom.«

Svetovali smo mu, naj se pogovori z njimi, s komerkoli, da bo zvedel kaj tudi o njihovih

težavah. On pa je dejal, da to ni potrebno. »Na obrazih, v njihovih gibih, v očeh vidim vse in zadovoljen sem s tem, kar vidim.«

Podobno izjavo je dal rojak Pillepich na našem prelepem Bledu. »Lepo je, zelo lepo! Vendar je lepih krajev na svetu veliko, dobrih ljudi pa ni povsod. Tukaj so, in zato je res lepo!« Napisal je kartico, pozdrav iz bisera Gorenjske svojim prijateljem v Ameriko. Napisal je samo tri velike besede: »Beautiful, beautiful, beautiful!« (Prekrasno, prekrasno, prekrasno!)

»In kaj vam je bilo najdražje med obiskom Slovenije?« smo ga končno vprašali.

»Srečanje z vašim velikim umetnikom, slikarjem Božidarjem Jakcem. Včerajšnje popoldne, ki sem ga preživel z njim, sredi njegovega dela, je bil zame najlepši dan v življenju!«

Pillepich si je kupil nekaj lepih slik, albumov in podobnega in nam ves vžhičen pripovedoval, da bi za take stvari prodal tudi srajco s sebe. Vprašali smo ga tudi, če se tudi sam ukvarja s slikarstvom.

»Da,« je sramežljivo odgovoril. »A slikam samo zase. Jaz nisem umetnik, toda naučil sem se ljubiti umetnost.«

Veliko zna naš rojak Pillepich. Poleg trdega dela v veliki tovarni železa v Fontani, poleg svoje privatne pisarne za razna posredovanja je našel čas, da se je naučil opazovati ljudi in ljubiti umetnost. Želimo, da bi mu to dvojce prineslo v življenju veliko srečnih trenutkov.

Vera V.

Ob 30-letnici velike povodnji v Poljanski dolini

Lani je minilo 30 let, kar je bila v Poljanski dolini velika povodenj, ki jo ljudje še dandanes dobro pomnijo. To je bilo jeseni, leta 1926, ki je bila zelo deževna, posebno proti koncu meseca septembra. Tla so bila tako napojena z vodo, da je ta marsikje kar nenadoma udarila ven. Tako je pri Perkovich v Kremeniku sredi hleva pridrvel na dan hudournik, da so komaj rešili živino. Žirovska kotlina je bila podobna jezeru. Voda je pretrgala in kar pomedla s Fortunovim in Kalarjevim jezom ter odnesla s seboj mlin in žago. Ljudje so v naglici bežali, kamor je pač kdo mogel. Mežnarjev Janez v Poljanah je pravkar odprl trgovino in spustil vanjo dve ženski, ki sta čakali zunaj. Kar je pridrvel silen val vode, da je moral vrata hitro zapreti in vsi so pobegnili v gornje prostore. Vse, kar je bilo v spodnjih prostorih, je bilo uničeno. Janez je ves obupan taval okrog z veliko steklenico žganja in se skozi okno poslavljaj od ljudi, ki so od daleč gledali, pa mu niso mogli pomagati. Na Spodnji Dobravi ob dotoku Brebovnice k Sori, ne daleč od Sivčevega mlina, je bila Homčeva bajta, v kateri so bile tisto usodno jutro zbrane pri klekljanju štiri ženske, in sicer: Jurjeva Milka, Rozalka, Sokova Angela ter Angelina mati. Razen Angeline matere vse še danes žive in se dobro spominjajo, kako so veselo in brez skrbi sedele pri »punklih« ter niso niti slutile, kaj jih čaka. Nenadoma je prigmela voda skozi vrata in okna, da so v zadnjem trenutku zbežale v podstrešje in ko je voda pričela trgati in odnašati ostrešje, so se vse prestrašene oprijemale, kar jim je prišlo pod roke in obupano klicale na pomoč. Ljudje so jih od daleč gledali, tudi domači župnik in učitelj sta prišla in nagovarjala najpogumnejše, naj jim pridejo na pomoč, toda nihče si tega ni upal. Končno jim je župnik od daleč podelil »odvezo« ter sta z učiteljem odšla in jih prepustila usodi. K sreči je bila voda bolj usmiljena. Polagoma je pričela upadati, da se je končno ojunčil Sivčev Polde, pribredel do njih in jih rešil. Tako krčevito so se držale »šperovcev«, da je moral Polde vsako posebej kar odtrgati od njih. S Poldetom se je Milka kasneje poročila. Gospodinja Franca pa je pozneje ob neki manjši povodnji padla v vodo in utonila. Ta povodenj je zelo prizadela Poljansko dolino. Bilo je veliko škode in tudi človeških žrtev. Ljudje so bili brez strehe, prenočevali so po senikih in mnogi zboleli. Posebno hudo so bili prizadeti Žirovci, kjer je vodna zadruga, katere člani so bili vsi, pričela izterjovati in rubiti za škodo, ki so jo zaradi porušenega tjeza utrpele elektrarne. Zanje se je zavzel tedanji poslanec Franc Uršič in končno dosegel, da je oblast vse stroške prevzela nase. Za poplavljenice so zbirali prispevke takrat tudi v Ameriki in to posamezniki in društva. Posebno so se odrezali vsi slovenski listi, ki so izhajali v Ameriki in so v razmeroma kratkem času nabrali precej tisočakov.

Podatke za ta spis sta mi dala Janez Na Dobravi in Dermašnikov Lojzek. Oba imata svoje v Ameriki. Naj pripomnim še to, da to ni bila prva povodenj v Poljanski dolini, saj podobno nesrečo opisuje tudi Valvasor. Takrat je voda v Poljanski dolini poleg mežnarije odnesla tudi farovž z duhovniki vred in pokopališče. Bilo je

tako grozno kakor pravijo, da bo na sodni dan, ko so se grobovi odpirali in so mrlički kakor živi vstajali iz krst. Po zadnji povodnji so našli na njivah luknje, v katerih je bilo vse polno rib, ki niso mogle z vodo odplavati nazaj. Na Selu so reševali živino. Pri tem se je velik bik pogнал v valove in ga je potegnilo v eno izmed lukenj, kjer je izginil brez sledu. O prvi povodnji je zbral zanimive zgodovinske zapiske Robnikov stric, pokojni advokat Ivan Stanonik, ki je kot mlad študent zbiral zgodovinske podatke o Poljanski dolini. Vse to sem napisal, ker vem, da se bodo rojaki, ki so doma iz teh krajev, radi spomnili na te dogodke.

Ivan Batič, Poljane nad Škofjo Loko

V SPOMIN CHARLESU GABRU

Pokojni rojak
C. Gaber s
svakom

29. junija 1956 je naša slovenska naselbina v Detroitu, Mich. izgubila velikega rodoljuba, po-zrtpovalnega socialnega delavca Charlesa Gabra. Mnogo let se je neumorno udeleževal v raznih slovenskih društvih kot v Slovenski narodni pod-porni jednoti, v Slovenskem narodnem domu itd. Bil je prvi in dolgoletni blagajnik prve podruž-nice SANS št. 1 v Detroitu in sodeloval v vseh krajevnih pomožnih akcijah v korist stare domo-vine, ki je toliko trpela pod okupatorjem.

Charles Gaber je prišel v Združene države leta 1910 v nadi, da tam najde lepšo prihodnost kot se mu je obetala na domači grudi. S svojo preprostostjo in skromnostjo si je kmalu pridobil mnogo iskrenih prijateljev. Priljubljen je bil tudi pri stanovskih tovariših in predstojnikih v tovar-nah, kjer je bil dolgo vrsto let zaposlen. Bil je zelo vesten, marljiv in vztrajen ter je vsakemu rad pomagal, če je bil v stiski.

Zal mu ni bilo usojeno, da bi užival zaslu-ženo pokojnino v zdravju in zadovoljstvu ob strani svoje drage in zveste družice. Že preden je leta 1952 obiskal rojstno domovino, je začel bolehati. V prelepi Sloveniji pa se mu je zdravje vrnilo in sta se s soprogo srečno vrnila domov. Leta 1955 pa se mu je bolezen povrnila. Prestal je dve težki operaciji, toda kljub prizadevanju zdravnikov je slednjič le podlegel. Sedaj počiva v miru na lepem »Knollwood Cemetery« v Cle-velandu, kjer si je želel biti pokopan poleg svo-jega svaka, ki mu je bil srčno naklonjen.

Charles Gaber je mrtev, a njegovo veliko, nesebično delo bo živelo, dokler bo stala sloven-ska naselbina v Detroitu. Vsi, ki smo ga poznali in ljubili, se ga bomo hvaležno spominjali.

Lia Menton

Odprl se mu je svet

Ko je končal šolo za slepe, se izučil uglaševanja klavirjev in še zlasti, ko si je uredil družinsko življenje, z ženo in otroki v stisnjem podstrešnem stanovanju na Tržaški cesti v Ljubljani, se je Jože Trop sprijaznil z večno temo s črnimi očali in psom vodičem, ki ga je vsako jutro spremljal na delo v Inštitut za elektrožveze. Sprijaznil se je z usodo, podedovano od rojstva, kakor sta se sprijaznila tudi njegova sestra in brat. Sprijaznil se je pred strahom še večjega razočaranja — morebitnega neuspeha v zdravljenju, operaciji, ki bi ostala brez uspeha. Sprijaznil se je tako kot se mora sprijazniti toliko slepih ob Nilu, Amazonki, Odri, Mississippiju in drugod po svetu.

Le enega Jože ni vedel: da se znanost in z njo okulistika s temi usodami ni sprijaznila. To, kar so bile takrat, ko je Jože tipal prve črke Brayllove pisave, še sanje, je danes postalo resničnost.

Zato ni nič prav verjel besedam neznanega potnika, s katerim se je slučajno srečal v brzoblastu Skopje—Ljubljana in ki mu je z vso gotovostjo zatrjeval, da bo prav gotovo videl, če se da operirati.

Vendar se je končno odločil.

Ko je letošnjo pomlad — trideseto v njegovem življenju — ozelenelo drevje, ga je on prvič videl skozi okno beograjske očesne klinike. Mreno od katarake so mu zdravniki spretno odstranili z obeh oči. In ko so mu potem po nekaj dneh sneli obveze, je počasi začel gledati svet. Po licih so se mu udrle solze: nezadržani znak tridesetletnega hrepenenja, upanja, bolečine, radosti in sreče.

»Tisti trenutek sem bil drugič rojen,« pravi sam.

Tako se je začelo njegovo novo življenje, v katerem so se vrstili trenutki vžhičenja, prijetnih presenečenj, manjkalo pa tudi ni težav »novo-rojenčku«, ki mu je najmanjša stvar vzbujala pozornost in radovednost, ki mu je bilo vse neznano... Začelo se je s kljuko v vratih bolniške sobe. Ni je mogel spoznati. Kaj naj bi to bilo? Pristopil je, se je dotaknil in se čudil. Čisto tuja mu je bila, čeprav jo je že tolikokrat v svojem življenju imel v rokah.

In otisi o prvih ljudeh, ki jih je videl!

»Razočaran sem bil,« pravi.

Žena, ki ga je fiste dni obiskala v bolnišnici, je bila prva od domačih. »Jož, kako velike in čudne oči imaš!« je nehotе vzkliknil. Domišljal si je, da so ljudje manjši in mnogo, mnogo lepši. Bal se je svoje lastne podobe, zato je stopil prvič pred ogledalo, ko ni bilo nikogar v sobi. Njegov lastni obraz ga je hudo razočaral. Kar verjeti ni mogel, da je to res on, Jože, s tem koničastim nosom, ki štrli iz obraza, s temi velikimi ušesi in razmetanimi lasmi na glavi. Pod tipljaji prstov je bila vsa podoba prej drugačna, mnogo lepša...

Oči so mu danes še orodje brez rok. So kot noge brez sposobnosti hoje, kot možgani brez sposobnosti misli. One so usposobljeni organ, ki ga pa še ne zna uporabljati, dokler se ves njegov sistem sposobnosti razpoznavanja stvari ne preusmeri iz prstov na vid.

Jože je stopil v nov svet, ki je zanj poln čudes, kakor za otroka pravljica o Deveti deželi.

Slepi Jože Trop, ki je s 30 leti zagledal svet

V tem svetu pa se bo moral še znati in dokler se ne bo, bo doživel še marsikakšno razočaranje. Ne more se načuditi trolejbusu, ki vozi pod njegovim oknom. »Vsa ta vozila,« pravi sam, »sem si predstavljal kot škatlice vžigalic, ki sem jih otipaval. Seveda le dokaj večje.« Za njega so nove oblike in barve cvetlic. Čudi se ljudem, njihovim gibom, zunanosti, oblekam. Čudi se zelenemu Rožniku, ki ga opazuje skozi okno, presenečen je nad ulicami, drevjem, hišami... Vsaka malenkost mu odkriva drobec doslej neznanega sveta. Namesto Braylovih so se mu predstavile črke latinice, arabske številke. Odprla se mu je pot v čudoviti svet knjig, gledališča, kina...

»Ena največjih želja,« pravi Jože, »je ta, da bi študiral glasbo. Z Brayllovo pisavo prej to ni bilo mogoče.«

Glasba je bila Jožetu draga prijateljica že od zgodnjih otroških let. Bila je prvi sončni žarek, ki je posvetil v njegova žalostna otroška leta, ko je s slepim bratcem dvojčkom in sestrico prišel iz viničarske bajte v Prlekiji v Zavod slepe mladine. Ko so po vztrajnih vajah prvič ubrano zapele klavirske tipke pod njegovimi drobnimi drhtečimi otroškimi prsti, je bil zanj svetel lep praznik. Potem pa je doživel še mnogo takšnih veselih svetlih dni, ko je igral svojim slepim tovarišem in drugim na raznih prireditvah. Kolikokrat so mu poslušalci ploskali, on se je smehljaj zasanjano in odmaknjen — ali so razumeli in dojeli, kar je čutil takrat...

*

Jože Trop, ki je po tridesetih letih zagledal svet, ni edini. Že šesto leto mineva, odkar na očesni kliniki v Ljubljani, Beogradu in drugod zdravniki s smelimi operacijami mrene katarake in drugih prirojenih hib na očeh bolnikom vračajo vid. Mnogi so že spregledali in poleg morebitnih razočaranj pred golo resnico sveta in njegove prirode začeli novo, lepše in srečnejše življenje.

K. Makuc

Še nekaj spominov iz Pennsylvanije

Transfer je predmestje, oddaljeno kakih 10 milj od Sharona. Tu sta samo dve slovenski družini. V Sharonu pa imamo naš lepi Slovenski dom, na katerega smo vsi ponosni. Ta dom smo slovesno odprli na naš delavski praznik (Labor Day) septembra 1926. Dobro se še spominjam tega dneva. Od našega prejšnjega skromnega lesenega doma se je razvila povorka, v kateri smo ponosno korakali z našo godbo, ki je vneto igrala. Dom je odprl takratni župan mesta Sharona mr. Gilbert. Župana je pozdravila slovenska deklica Marija Žagar, ki je zdaj že poročena in se piše Novak. Ta naš novi dom je takrat postal naše shajališče. Dostikrat je bil tako poln, da je primanjkovalo prostora, danes pa moram reči, da je mnogokrat prevelik. Naša slovenska naselbina tukaj se hitro manjša. Stari odhajamo tja, od koder ni nikogar več nazaj, mladina pa je vedno bolj amerikkanska. Toda še nas je nekaj starih trdnih korenin, ki se krepko držimo. Tudi naše ženske nam pri tem pomagajo. Pred leti so ustanovile svoj klub. Ta klub prireja zelo pogosto družabne večere, na katerih moramo res občudovati kuharsko umetnost naših pridnih članic. Seveda v domu ne manjka plesne dvorane. V njej se lahko prijetno zavrti okrog sto parov. Dalje imamo v domu čitalnico, prijetno opremljeno, sobo za razne prireditve, klubsko sobo in točilnico, kjer se shajamo ob nedeljah. Lani smo praznovali na naš delavski praznik 30-letnico našega doma. Priredili smo velik piknik, na katerem je bilo članstvo v spomin na ta dan še posebej dobro postreženo. Vsak je prejel za dva dolarja po trošnih listkov.

Lani se je tudi tukaj, v Sharonu, marsikaj zgodilo. V podjetju, kjer izdelujejo električne predmete, je izbruhnila stavka, ki je trajala 6 mesecev. Pri tem je bilo prizadetih dosti Slovencev, ki so tukaj zaposleni. No, zdaj spet delajo s polno paro, kakor tudi druge tukajšnje tovarne. Šest naših društvenih članov se je lani od nas za vselej poslovilo. Tudi bolezní so nas nadlegovale, nekateri od nas so morali tudi pod nož. Te reči pa so se dobro iztekle. Imeli smo tudi nekaj praznovanj; 40-letnico zakona sta lani 20. aprila praznovala mr. in mrs. Ločnikarjeva. Mr. Rudolf Ločnikar je doma z Iga pri Ljubljani. 24. junija sta praznovala 50-letnico srečnega zakona mr. in mrs. John Novak. Oba sta doma iz šentjurske fare pri Grosupljem. 18. novembra sta praznovala zlat zakonski jubilej mr. in mrs. Garmova. Joe je doma iz Gradišča pri Želimljah. Pa tudi nekaj veselih ohceti smo imeli lani, in sicer so si obljubili večno zvestobo kar štirje mladi pari.

V Sharonu imamo tri slovenske trgovine. Mr. in mrs. Anton Bogolin imata lepo špecerijsko trgovino in delikateso, kjer zlasti slovijo domače kranjske klobase. Na North Watter cesti ima delikatesno trgovino rojakinja Rosie Trobentar. Na Emerson Ave pa sta si uredila lepo novo trgovino s suhim mesom in špecerijo Janoš in Antoinette Dimov. V predmestju Sharona imamo tudi dve dobri slovenski gostilni. V Transferu vodita gostilno mr. in mrs. Joe Godina ob 18. cesti, v Midlesexu pa slovi po dobri postrežbi

in odlični kapljici gostilna rojakinje mr. Mary Žagar.

Tudi naši jagri so se lani pridno udeleževali. Največji lovski blagor je lani odnesel John Novak ml. Ustrelil je velikega srnjaka, ki ga je podaril našemu Slovenskemu domu. Tako smo imeli 27. januarja letos dobro srnjakovo pečenko, da se še danes oblizujem. Johnu pa najlepša hvala v imenu vsega članstva. Pri pojedini tudi kapljice ni manjkalo. Ko smo bili tako židane volje, pa smo zapeli tisto:

Lepa naša domovina,
onkraj Drave je planina,
tam je hišica,
hišica iz lesa,
tam je tekla moja zibelka.

Ko že pišem o lovcih, bom pa še jaz eno iz svojih spominov povedal. Pred nekaj leti sem bil v pennsylvanskih hribih na lovu. Lovil sem srnjake, pa sem pričakal nekaj drugega... Takole je bilo: Čakam za manjšim drevsom s puško, pripravljeno na strel. Slišim neko lomačenje in zagledam, kako hlača proti meni velik medved. Streljati nisem smel, srce pa mi je tolklo, da se je prav gotovo slišalo daleč naokoli. Ozrl sem se na drevo, kjer sem stal, bilo je presuho, da bi splezal nanj. Ko je bil kosmatinec še kakih deset korakov oddaljen od mene, sem prestrašen zakričal: »Medved je tu!« Zraven sem bil pa že prepričan, da je konec z menoj. Pa se je zgodilo narobe. Mrcina se je mene ustrašila, se obrnila in odhlačala. Tega srečanja res ne bom pozabil.

Še to naj zapišem ob koncu, da je lansko leto tudi meni, 75-letnemu starčku, poleg žalosti (ker sem izgubil sina, ki je podlegel operaciji) prineslo tudi košček sreče. Obiskal sem namreč spet rojstno domovino. Gotovo je to zadnjikrat (to prav gotovo ne bo držalo! — opomba uredništva). Tam sem se srečal z našim Antonom Trontljem, ki je služil ameriško vojsko v Nemčiji in je pred odpustom iz vojaške službe dobil mesec dni dopusta, ki ga je porabil za obisk očetove rojstne domovine. Z njim sva mnogo skupaj prevandrala po lepi Jugoslaviji. Antony se je tudi lepo priučil slovenske govorice. Naj tukaj zapišem njegovo sporočilo, da vse svoje znance in prijatelje lepo pozdravlja. Letos, 16. januarja, je odšel k vojakom 20-letni Jernej Trontelj, Antonyjev brat, ki je pred odhodom obljubil, da bo tudi obiskal lepo Jugoslavijo. Če bo imel za to priložnost. Pa naj končam, ker je ta moja »kranjska klobasa« že kar dolga. Naj jo zašpilim z veselim pozdravom vsem znancem, prijateljem in bralcem »Rodne grude«.

Anton Valentincič, Sharon, Pennsylvanija

ZA TISKOVNI SKLAD

Namesto venca na grob svojemu prijatelju Franku Matiazychu iz Los Angelesa, Kalifornija, je daroval rojak Vincent Pink za tiskovni sklad »Rodne grude« znesek 2000 din. Iskrena hvala!

Prišli so na gumijeve plantaže

(Odlomek)

Ko je prišlo pismo od naših bratrancev iz stare domovine, da bi se radi preselili v Novo Zelandijo, sva bila z bratom Petrom zelo razburjena. »Ali se bodo res sami podali na tako dolgo pot,« sva spraševala očeta in zdeli so se nama zelo pogumni, če bodo sami potovali po svetu. Bili so še mladi. Mate, najstarejši od treh je imel šele šestnajst let, Ivan in Toni pa šele petnajst.

Toda v resnici niso bili tako pogumni, kakor so se nama zdeli, kajti potovali so z veliko skupino Dalmatincev, ki je štelala okoli petdeset izseljencev. Starejši so pazili na mlajše, vsi pa so imeli sorodnike tukaj, ki so jih pričakovali. V šoli sva se ponašala z najinimi bratrance, ki bodo prispeli tako daleč iz Dalmacije. Učitelj nama je pokazal na zemljevidu, kje je Dalmacija in zaznamovali smo vso pot, po kateri bodo potovali.

Čim bolj se je bližal čas, ko bodo prispeli bratrance, tem bolj smo bili razburjeni. Šteli smo tedne, potem dneve in zadnji dan prihoda, celo ure. Vsi naši sošolci so imeli sorodnike tukaj; mi smo jih imeli zelo malo. Sedaj se bo naše sorodstvo pomnožilo za tri člane.

Končno je le prišel pričakovani dan. Vstali smo zelo zgodaj. Velik dogodek za naju je bil že to, da smo se oblačili v temi, da bodo pa bratrance vsak čas vstopili v našo hišo, sva kar težko verjela.

Spodaj je mati ob plinski luči pripravljala zajtrk za bratrance. Rekla je, da bodo zelo lačni od dolgega potovanja z ladjo od Helensvilla in da bo za njih najlepši pozdrav velik krožnik slanine z jajci, s katerim jim bo postregla po dobri ovseni kaši. Medtem ko smo pili kavo, smo se pogovarjali o bratranceh in menda sva že tisočič vprašala, kako izgledajo. »Kar se tiče apetita, so si fantje po vsem svetu podobni,« je rekla mati. »Ni važno, od kod so, vedno so lačni!«

Ker je zjutraj padal dež, nama starši niso dovolili, da bi šla z očetom bratrance na sproti. Zaradi tega sva bila zelo razočarana, kajti za naju ni bilo nič lepšega, kakor v zgodnjem jutru stati na pomolu in opazovati čudovito mornarsko življenje: tu si videl temnopolte moške s potnimi obrazi, ki so klicali drug drugega in vrgli na pomol vrvi, ko se je ladja zasedrila; slišal si ropot tovara, ki so ga raztovarjali z ladje; kako prijetno je bilo poslušati ropotanje desk, ko sva tekla po pomolu in pljuskanje vode, ki je oblivala stebre, pokrite s školjkami.

Le težko sva se sprijaznila z dejstvom, da morava ostati doma. Razmišljala sva, kako neki bo všeč najinim bratrance, ta dežela, potem ko so prepotovali toliko sveta. Prepričana sva bila, da bo njim prav tako všeč kot je nama.

Končno sva le zaslišala korake po cesti. Oče je s tremi tujci stopil iz teme v svetlobo plinske luči pred našimi vrati.

Mati je glasno poljubila vsakega na lice. Malo boječe sva čakala, kdaj naju bodo pred-

stavili. Fantje so se v zadregi režali in ko sva jih pozdravila s »Halo«, kakor nama je naročila mati, so nama odgovorili s »Halo«, zelo ponosni na svojo angleščino, ki so se jo naučili na ladji.

Zajtrk so pojedli z velikim tekom in rekli, da tako dobrih stvari že niso jedli, odkar so odšli iz Dalmacije. Le s težavo so se privadili hrani na ladji, kjer so zelo pogrešali hrano, pripravljeno na olju, na katero so bili navajeni doma.

Ves čas med zajtrkom so govorili le starši, midva pa sva poslušala. Spraševali so po domu, kako živijo naši stari starši, ali so prinesli od njih kako sporočilo, kdo je umrl, kdo se je rodil in kdo se je poročil.

Seveda, so rekli fantje, od vseh prinašajo sporočila in za vsakega so prinesli darila, ki jih imajo v kovčkih, in sicer so prinesli slaščice, posušene fige in rozine, ki jih jim pošilja babica iz stare domovine; tudi nekaj starega vina so prinesli, za katerega pa je naročil ded, da ga morajo hraniti za prvo poroko, ki jo bodo imeli v družini.

Mati je ves čas po malem jokala, ko so se pogovarjali o njenih sorodnikih, nama z bratom pa ni bilo do joka. Zadovoljna sva bila z najinim življenjem, ki je bilo za naju polno zanimivosti, in nikdar si nisva kaj boljšega želela. Rajši sva opazovala najine bratrance, za naju prav čudne zunanosti in predstavljala sva si, kako tuje bodo izpadali med Novozelandčani. Spominjam se, da sem bratrance zavidala, da so jim starši dovolili potovanje po velikem svetu, brez očeta in matere in težko sem se premagovala, da nisem prekinila razgovora in jim zastavila vseh tisoč vprašanj, ki sem jih imela v mislih, kakšen je Sueški prekop, kako izgledajo mesta Port Said, Colombo in Sydney, in vsa druga mesta, ki so jih oni videli, midva z bratom pa ne.

Fantje sami so bili še vse preveč razburjeni od potovanja, da bi imeli domotožje. To pride kasneje, prvi dan v novi deželi jim je pomenil čudovit pogled v novo življenje, ki se jim je odprlo. Njihovo dolgo hrepenenje, da bi se izselili, se jim je končno le uresničilo.

Govorili so in govorili. Midva sva poslušala s široko razprtimi očmi od začudenja in za trenutek se mi je zazdelo, da poznam ljudi, o katerih so se pogovarjali. Pogovor je namesel tudi na staro Janijo, ki je pisala naši materi, ko je prišla v Novo Zelandijo, da bi se tudi sama rada izselila in delala na gumijevih plantažah. Ali še vedno živi? Da, in še vedno dela za dva moža, tako je pri močeh, so povedali fantje in da svojo zemljo sama obdeluje in noče od nikogar pomoči.

Moje matere stric pa da je kupil nov čoln in lovi sardine prav v bližini italijanske obale. Teta Fanina se je vrnila iz Trsta in si je postavila v vasi poleg cerkve novo belo hišo iz kamna. Bratranec Ivan je vstopil v semenišče, da bo postal duhovnik.

Wellington — glavno mesto Nove Zelandije

V ognjišču je še gorel ogenj. Ura je tikala na svojem prostoru na polici nad kaminom. Tako sem bila zaverovana v poslušanje, da sem mislila, če bi sama sebe močno uščipnila, bi se zbudila in bila prepričana, da sem bila v Dalmaciji, tako blizu se mi je vse zdelo.

Ko so potem odprli kovčke, je vsak dobil svoje darilo. Mati je dobila ročno pleteno ogrinjalo, oče par lepo izdelanih usnjenih copat, z bratom pa sva dobila majhne rdeče dalmatinske čepice, vezene z zlatom, ki so nama pokrivala le zadnji del glave. Seveda so bile med darili tudi sladkanje, ki jih je babica spekla za naju in skrbno zložila v močne škatle, da se ne bi na dolgem potovanju pokvarile; tudi vrečo posušenih fig, rozin, orehov in vina so nam prinesli.

Hlastno sem segla po slaščicah, toda niso mi bile všeč. Bile so grenke in puste. Mati mi je povedala, da so to manduleti. Ko je bila mati še otrok, so jih pekli samo za praznične dni.

Z bratom sva bila mnenja, da je naša čokolada mnogo boljša, z veseljem pa sva segla po figah, sadju in orehih. »Kako krasno bi bilo, da bi imeli na vrtu mandljevo drevo,« sem rekla materi, »in bi mandlje lahko trgali, kadar bi se nam zahotelo!«

»Mati se mi je zasmejala. »Res bi bilo lepo,« je rekla. »Doma je raslo mandljevo drevo blizu okna sobe, kjer sem spala in stokrat sem plezala na njega in si natrgala najdebelejših mandljev v vrhu drevesa,« je povedala.

Tako je prišel ta dolgo pričakovani dan, tudi kmalu minil in sledili so mu mnogi drugi. Bratranec smo razkazali naše majhno mesto, peljali smo jih doli k reki, da so videli parnike, ki so pluli po reki. Najbolj všeč so jim bili Maori in radi so poslušali, ko so se pogovarjali med seboj. Rekli so, da se jim zdi angleški jezik trd in težak, mi pa smo trdili, da sploh ni težak. Za nami so morali ponavljati angleške besede, ki smo jih jim povedali. Še naprej so trdili, da zveni maorski jezik mehkejše njihovim ušesom.

Kaj kmalu so se prilagodili našemu vsakdanjemu življenju. Blizal se je čas, ko bodo morali oditi na delo na farmo in z bratom sva čutila, da jih bova zelo pogrešala. Tudi oni nas bodo močno pogrešali, so nam dejali.

»Ali ne moreta priti za nekaj časa k nam,« so naju vprašali.

Vprašala sva mater. Odgovorila nama je, da še le takrat, ko bova imela šolske počitnice, šole pa, da na noben način ne smeva zamuditi, ker šola je zelo važna. Do začetka počitnic je bilo še deset dni. Ali bi fantje lahko do takrat počakali, sva spraševala. Oče naju je pomiril, da bodo lahko počakali.

Vedno sva šla rada na farmo. Sedaj pa sva imela še posebno veselje, da sva bratranec razkazovala vse novosti. Razlagala sva jim, kako molzejo krave z molžnim strojem. S strojem! so se začudili. Kdo je že kdaj kaj takega slišal! Tega še nikdar niso slišali.

Pripovedovala sva jim o Maoru Gullyju, o stari lopi, kjer smo se igrali in o strahovih.

Strahovi! so se začudili, kaj so tudi na Novi Zelandiji strahovi! Zatrdila sva jim, da so tudi tu.

Dvomili so, da bi lahko postali prijatelji z Maorom Gullyjem, kar se tiče strahov, pa so bili mnenja, da je najboljše, da jih pustiš pri miru, ko pa sva jim razkazovala star sadovnjak, v katerem so rastle breskve, ki so slajše od medu, pa so menili, da bodo pri takih lepotah lahko prenesli tudi strahove.

Toda ali so res stroji za molžo krav, so vpraševali, ko smo se povrnili na prejšnji razgovor.

Da, res, smo jim zatrjevali. V Novi Zelandiji skoraj na vsaki farmi molzejo krave s stroji. Še vedno nam niso mogli verjeti. V Dalmaciji še niso slišali o teh stvarih, res je, da imajo v Dalmaciji zelo malo krav. Tam je zemlja preveč dragocena, da bi jo uporabili za pašnike. Tam dobivajo mleko od koz in ovac. Sir iz kozjega mleka je zelo dober.

Dalmacija je le ozek pas zemlje med hribi in morjem, so nama pripovedovali. Ljudje obdelujejo le majhne površine zemlje in najboljša zemlja je zasajena z vinsko trto in oljčnimi drevesi, ki so edini vir zaslužka. Ovce in koze se pasejo po pobočjih hribov in to poleti in pozimi, pri njih je le pastir, ki pazi, da ne zaidejo v gozdove. Tako sva spoznavała to staro domovino in se čudila, kako zelo se razlikuje od naše domovine.

Prišel je čas, ko sva morala zapustiti farmo. Ob petkih se je vedno kdo pripeljal s farmskim vozom doli. Pripeljal je poljske pridelke, nazaj grede pa je naložil živež za ves teden. Peljati se na farmskem vozu je pomenilo za naju višek užitka.

V voz je bilo vpreženih šest konj — Bess, Floss, Nugget, Darkie, Prince in najin ljubljeneec Blossom. Če sva sedela na voznikovem sedcu spredaj visoko, sva imela prekrasen razgled po okolici. Kadar sva se tu utrudila, pa sva skakala po vrečah ovsa in rezanice, ki so bili zadaj na vozu. Sedaj sva to zabavo delila s tremi fanti, ki so imeli s tem še večje veselje kot midva.

Ves čas po poti na farmo smo prepevali, saj sva znala mnogo pesmi iz starega kraja. Najini bratrance so jih znali še več in Mate je imel še poseben lep glas. Tega dne so po stari ilovnati cesti odmevale melodije pesmi, ki jih še nikdar poprej ni bilo slišati.

Stric nas je pričakoval pri ograji farme. Voz je zapeljal na most, ki je bil speljan čez potok in po griču navzgor — in že smo bili tu. Fantje so se začudili: »Toliko zemlje!« so rekli. »Prav gotovo ste milijonarji!« Smejala sva se — milijonarji! Ti živijo samo v Ameriki.

Krave so že pomolzli, tako je bilo prepozno, da bi fantom pokazali, kako molzejo s stroji; peljali pa smo jih doli k skednju, kjer so se čudili prav vsakemu predmetu. Potem smo jim pokazali prašičke, ki da so prav taki kot prašički doma, so rekli, izgledalo je, da jih je to začudilo, zato smo se jim priščno nasmejali. Kako pa naj bi tudi prašički izgledali, sem si mislila. Prašički po vsem svetu so vendar enaki.

Predstavila sva jim srako Jakico, ki jih je prestrašila s svojim rezkim vreščanjem in divjim skakanjem. »Saj se samo igra,« sem jih pomirila, moj brat pa jih je opozoril, naj pazijo na svoje stvari, ki se svetijo. Jakica je bila znana tatca in je imela ostre oči za svetle predmete. Fantje so se čudili vsaki stvari, vse natančno opazovali in nam postavljali sto vprašanj, na katera jim nisva znala vedno odgovoriti.

Ko smo popili čaj, smo posedli okoli ognja. K nam je prisedel tudi stric in možje, ki so čistili zemljo na farmi. Na farmi so živel samo možki, zato je bilo naše kosilo na hitro pripravljeno, vendar dobro in izdatno. Ponudili so nam slanino in toliko jajc, kolikor smo jih hoteli, gosto obaro in domač kruh. Kaj boljšega si pač nismo mogli želeti!

Možje so se pogovarjali s fanti o stari domovini, spraševali so po istih stvareh kakor najini starši. Obžalovali so, če so jim povedali, da je umrl kdo njihovih znancev, razveselile pa so jih novice o porokah in podobno. Fantje so jim dali nekaj mandljev in fig, ki so jih jedli počasi in v mislih na domovino. Postali so žalostni, ko so pomislili, da jedo sadje in orehe, ki so zrastle in dozorele doma.

Pri vsakdanjem delu niso imeli časa misliti na domotožje; fantje pa so jim ta večer zelo približali njihovo rodno Dalmacijo. Pogovarjali so se o domu in tamkajšnjem življenju, ki so ga izgubili za vedno.

Potem je vzel stric gusle s stene. Gusle je izdelal sam iz konzervne škatle od olivnega olja in edina struna na teh guslih je bila žima iz konjskega repa. Lok je napravil iz trsove palice, na kateri je bila napeta konjska žima.

Radi smo poslušali igranje na gusle. Iz njih je izvabljal tako mile glasove — sicer samo s štirimi toni, gori in doli, — in to je bilo vse, bila pa je ravno prava spremljava k narodnim pesmim iz starega kraja, ki smo ji prepevali. Fantje so se zelo zabavali. Pomislite! Gusle na Novi Zelandiji!

Stric je začel peti. Pel je dolgo pesem, ki so jo prepevale že generacije vaških pevcev, kitice so dodajali zdaj tu zdaj tam, tako sploh niso vedeli, kdo jih je zložil. Zelo radi smo poslušali to pesem zaradi zgodbe, ki jo je opevala. Bila je lepša od katerekoli zgodbe, ki smo jo kdaj brali v knjigah.

Tone Seliškar

Sto let

*Moja mati onkraj morja
je stara sto let!*

*Moja mati je na kraju gorjá,
jaz sem na koncu sveta,
za rojstni dan ji pošiljam topel pled.*

*Joj, sto let, to je velika stvar!
Ti si brez mene bilá,
jaz sem postal že star!
O, da ne bi nikdar nikdar
moja mladost v tujino odšla!*

*Toda prišlo je tako...
Doma je bil glad gospodar,
doma je bilo hudó hudó;
tisoč nas je v svet odšlo,
z domače grude nas je izruval vihar.*

*Moja mati onkraj morja
je stara sto let;
med menoj in njo ni več mejá,
le sredi srca, le sredi srca
je goreče ljubezni sled.*

Ljubezen do domače pesmi druži Slovence

o clevelandski Glasbeni matici

Ta živahni prikaz kulturnega delovanja Slovencev v Clevelandu nam je poslala predsednica publicističnega odbora Glasbene matice, katere aktiven član je že štirinajst let — rojakinja Josephine Mišić.

Zgodovino Glasbene matice pa bomo objavili v Slovenskem izseljenskem koledarju za leto 1958.

Četrtek zvečer v Clevelandu... Ulice so polne avtomobilov, vse nekam hiti, da izgleda, kot bi čez mesto drvele črne reke vse vprek, brez izvora in cilja. Pa vendar je oboje: ljudje hite domov ali od doma, na delo ali z dela, na zabavo ali z zabave. Kdo ve!? Naglica je oznaka za vse; razlika je le v tem, da je mnogim čas res prekratek, drugi pa hite zgolj zaradi običajnega ameriškega tempa, ki jih vleče za seboj. Pomudimo se nekoliko pri mimoidočih. Ustavimo koga za hip.

»Hello, Frank! How do you do?«

»I am sorry, nimam časa,« obžaluje znanec in že sega po volanu. »Imam pevsko vajo v Glasbeni...« Zadnje besede ni več slišati. Na hitro je odpeljal.

»Hello, Mary!« pozdravljam naslednjo znanco, ki je ustavila pri bencinski črpalki.

»Hello! By! Četrtek je, v Glasbeno matico hitim,« se opravičuje rojakinja in že je ni več.

Srečam spet prijateljico, prijatelja. Maham mu z roko, da bi ustavil. Srečam jih več, a vsi kažejo z roko na pot pred seboj ali na ročno uro. Torej, časa ni! Čudim se, kajti naši ljudje tudi sredi ameriškega vrveža najdejo čas za dobrega znanca. Ob takih priložnostih celo iz njihovega obraza izgine tista hladna krinka, ki jo v Ameriki imenujejo »busy«. V očeh se pojavi smeh, poseben, sproščen smeh, topel, znan, kot odsev nekaj davnega minulega... morda odsev mladosti v domačih logih. A zdaj pri nobenem rojaku nisem videla tega. Zamislim se: v Glasbeno... O, da, kaj še čakam! Za njimi! Zavijem v St. Clair Avenue in sram me je, ker sem za hip pozabila, da je četrtek.

*

Prispela sem prepozno. Vsi so že pri delu, vsi resni, poglobljeni v pevsko vajo; a za čudo vsi s tistim smehom v očeh, ki sem ga po ulicah zamanj iskala. Po dvorani doni pesem, lepa slovenska pesem. Doumem radost v očeh pevcev. Ljubezen do materine besede v pesmi je tista sila, ki jih dela srečne in neutrudljive. Opazujem jih vse po vrsti. Krojač, mizar, mesar, telefonistka... vsi so pozabili na svoje poslovne nevednosti. Roke stenografinje in frizerke so se umirile; zdaj dela srce. Bolničarki v dvorani diši po zelenih tratah, študent je pozabil na jutrišnji izpit, matere so pustile družinske skrbi doma, delavci ne mislijo na trdote unijske borbe.

Pojejo, vadijo, igrajo, muzicirajo...

Tako je vsak četrtek zvečer. Za dve najlepši uri tedna prihite iz vseh krajev Clevelanda in predmestja žene in dekleta, moške in mladeniči — okrog štirideset pevcev slovenskega porekla. Vsak

četrtek, že sedemnajst let... pod odličnim vodstvom skrajno požrtvovalnega dirigenta in direktorja g. Antona Sublja.

Vsaka pomlad prinese v Glasbeni matici nove koncerte slovenskih narodnih in klasičnih pesmi, Celotni trud pa je predvsem zlato poplačan v jeseni z bogatim opernim repertoarjem. Izvedbe oper »Carmen«, »La Traviata«, »Rigoletto« in drugih dovolj zgovorno pričajo o visoki kvaliteti amaterskega ansambla Glasbene matice. Četrtna članov je prav gotovo na ravni profesionalnih pevcev. Kljub temu pa so uspehi vezani z ogromnim predhodnim trudom vsega članstva.

*

Takšen je tempo dela: z razdelitvijo opernih vlog se prično izvanredne vaje že šest do osem mesecev pred prireditvijo. Glavni pevci prihajajo na osebne in skupne vaje, doma pa študirajo preko plošč profesionalnih pevcev, radia in televizije. Ostali zbor prihaja na redne tedenske vaje. Razne druge pripravljalne odbore sestavljajo zavodni, za uspeh posebno zainteresirani člani.

Kostumerka se posvetuje z direktorjem ter se obrne še na mestno knjižnico, kjer dobi še podrobnejše podatke za pravilno garderobo. Finančni stroški tu najpečkrat presegajo zmogljivosti Matice, zato pa priskočijo na pomoč okolišni slovenski trgovci z darili blaga, ženske članice pa si tudi same prisrbe potrebna oblačila. Maskerja si najpečkrat najamemo, v mnogočem pa pridejo spet do izraza domači talenti zbora samega; frizerke in drugi, ki opravljajo svoje delo brezplačno!

Publicistični odbor poskrbi za propagando že en mesec pred prireditvijo. Vsi ameriški mestni in predmestni časopisi prostovoljno objavljajo kulturne novosti ustanove. Ameriško-slovenski dnevniki, tedniki in mesečniki pa objavljajo večje dopise. Slovenski Radio mnogokrat brezplačno posveti celotni čas oddaje za objavo operne prireditve. Plačani so le izvanredni oglasi v časopisih in radiu.

Za spremljavo si zbor najame štirinajst godbenikov, članov Clevelandske federacije. Najtežje delo: prevod oper v slovenščino, določitev vlog, vodstvo orkestra in zbora pa leži na dirigentu. Poleg tega on, kot ves zbor, sodeluje pri prodaji vstopnic, da bi bil dosežen tudi finančni uspeh. Kulise uredi mojster odra Slovenskega narodnega doma s sodelovanjem dirigenta in moškega zbora.

Na široko bi lahko opisovala težave, trud, požrtvovalnost in predvsem veliko ljubezen, ki jo posvečajo vsi člani Matice za njen uspeh. Šele po vsem tem pride veliki dan, ki ga vsi z nestrpnostjo pričakujemo. Zastor se dvigne: v tistih prvih trenutkih je vse tiho, vendar bi lahko slišali močne utripe src nastopajočih kakor poslušalcev. Vsi mislimo samo eno: bo uspeh ali ne bo? In potem sledi ura ali dve lepega muzikalnega užitka. Bo! Je! Utripljejo naša srca: dobro je!

Zastor pade... Po dvorani zašumi nova pesem: aplavz, priznanje, radost. Bogato plačilo!

Naš četrti rod v ZDA pridno poje in igra

Slika na desni: Skupina članov mladinskega krožka
št. 2 SNPJ v Clevelandu

Spodaj: prva slika: od leve — Jenifer Dragar, ki je
igrala glavno vlogo v opereti »Janko in Metka« in
sicer v slovenščini, dalje Barbara Kruc in Karen
Turković

Na drugi sliki ravnateljica krožka M. Swidersky s
svojimi učenkami

Prva slika: odbor krožka od leve: predsednica Rendy Adams, podpredsednica Diane, tajnica
Karen Turković in blagajničarka Barbara Kruc. Na drugi sliki od leve: Candy Adams, Lora
Ažman in Barbara Turković

Piparstvo - stara slovenska domača obrt

V eni izmed najvišje ležečih gorskih vasi — na Gorjušah v Bohinju je vse 19. stoletje bogato cvetela ter se deloma ohranila prav do današnjih dni posebne vrste domača lesena obrt: izdelovanje pip. Gorjuško piparstvo je izpričano že za leto 1795, toda ker so v Evropi pipe splošno kadili že v 18. stol., moremo domnevati, da je še starejše.

Geografska lega vasi, predvsem pa slabe družbeno-gospodarske razmere so bile nedvomno eden glavnih vzrokov, da se je z izdelovanjem pip nekoč ukvarjal velik del vaščanov. Vas ima razmeroma malo orne zemlje in tudi živinoreja ni mogla zadostiti življenjskim potrebam vaščanov. Tako so si Gorjušci poiskali zaslužek drugje: poleti so kopali železno rudo, bili so oglarji in gozdarji, poleg tega pa so zlasti v zimskem času izdelovali pipe.

Nekoč so za izdelovanje pip ali »fajf«, kot jih domačini splošno nazivajo, najraje uporabljali jelšve korenine ali grče. Tudi breze, tise in brinja niso odklanjali. V novejšem času pa se je uveljavil zlasti hrusev les in zelenika.

Oblikovanje lesenega dela pipe je prvo fajfarjevo delo. Z žago napravi surovo obliko, s pomočjo sekirice, nožev in dlet pa dobi pipa dokončno zunanjo obliko. Odprtino za cevko in notranjo izdolino za tobak napravi s posebnim svedrom. Za cevke so uporabne triletne smrekove veje, katere prevrtajo z jekleno žico, nato pa jih krive na posebnem modelu. Potem pride na vrsto izdelava pločevinastega pokrovčka, brez katerega ni nobena gorjuških pip. V ta namen vzame »fajfar« krpico iz pakfona (kovinska zmes iz bakrom), medenine, kositra ali alpaka, v novejšem času tudi iz čistega srebra. Ploščico nabija v posebne rinčke tako dolgo, da se pločevina izboči in dobi pokrov primerno obliko. Preostane še pritrditev pokrova na pipo, za kar pa je treba pripraviti pločevinast rob ob odprtini. »Kapak«, to je okov na robu odprtine, je navadno iz medenine, notranjost pipe pa fajfar prevleče s kositrom.

V drugo fazo dela sodi okraševanje pipe. Izdelovalci gorjuških pip so s svojim izrednim smislom za ornamentiko ter z bogato domiselnostjo povzdignili gorjuške pipe visoko nad nivo pip iz drugih delavnic, slovensko ljudsko umetnost pa nedvomno zelo obogatili.

Že ko ima fajfar opraviti z lesom, pokaže veliko spretnost in iznajdljivost v oblikovanju. Imamo pipe, pri katerih je spodnji del preoblikovan v roko, ki drži posodico za tobak, druge imajo spet obliko živalske glave, posebno raznovrstno pa so oblikovane in z rezbarjenjem okrašene vse skledičaste pipe. Tudi pločevina fajfarju ne služi zgolj v uporabne namene, temveč prevleče z okovjem še razne izrezljane robove, profilirane obročke in podobno. V pokrov sam prav tako navadno vtisne primerno okrasje, za kar mu kot model služi drenova palica z enako vrezano okrasno obliko na koncu. Pokrov natakne na to palico ter z nabijanjem prenese ornament s palice na pločevino, nato pa ga s tankimi dleti dokončno oblikuje. Posebnost v okrasju gorjuških pip pa so drobni vložki iz školjčne lupine ali bisernice. »Skledo« ali »čre-

pinjo« — kakor domačini nazivajo školjčno lupino — razžagajo na drobne koščke, nato pa jih s posebnimi kleščami poščiplatejo v razne oblike, obrusijo ter na spodnji strani priostre. Tako pripravljene vložke imenujejo »uši«. Preden pa fajfar prične z vlaganjem teh uši v les, izdolbe s posebnim dletcem na površini fajfe ustrezne oblike ter te pripravljene jamice namaže z mizarskim klejem. Z drobnimi kleščami nato poklada uši v vdolbine, vsako posebej zabije, končno pa jih popili in zglati s smirkovim papirjem. Okrašeno pipo prevleče še z lakom ali po starem z lanenim oljem.

Okraševanju pip z ušmi, to je z bisernimi vložki, pravijo na Gorjušah »štikanje«, okrasju pa »štikarija«. Tehniko tega dela bi mogli primerjati z intarzijo, okrasje samo pa bi nas — preneseno na ravno ploskev — v marsičem spominjalo na mozaični okras. Starejše pipe so bile namreč tako gosto posejane z ušmi, da na njih skoraj ni bilo praznih mest.

Na starejših pipah moremo ugotoviti, da je bil najobičajnejši sestavni del bisernega okrasja vložek v obliki črke U ali V. Tudi zarezeane kvadrate, trikotnike, križce, pike, rozete in zvezdice so fajfarji radi kombinirali med seboj. Mnogo je bilo dalje okrasov v obliki listov in pah-ljač, višek gorjuške štikarije pa nedvomno pomenijo okraski, ki predstavljajo orle, čebele, konjske glave ter predmeti, značilni za to ali ono obrt. Take okraske je fajfar napravil po naročnikovi želji.

Poleg pločevine in školjčne lupine so Gorjušci za okraševanje svojih pip uporabljali tudi zlato in srebrno žico ter posebne srebrne zvitke, s katerimi so zlasti radi oblagali pokrovčke visoke stožčaste oblike. Najbolj priljubljen pa je bil pokrovček, oblikovan v podobi stilizirane školjke. Robove pločevinastega okovja so navadno še nasekali z dletom ter tako dobili zareze, črtice, pike ali valovnico.

Po okrasju še bolj pa po zunanji obliki so posamezne vrste pip dobile svoje ime. Od vseh številnih gorjuških pip je najbolj znana »čedra«, značilna po ravni in kratki cevki ter po splošeni obliki in bogatem robovju, ki je čisto poudarjeno z okovjem. Čedra ni bila znana in priljubljena samo na Kranjskem, ampak tudi na Tirolskem ter po nemških predelih Štajerske in Koroške.

Po poročilu iz leta 1901 so na Gorjušah izdelali letno 3000—3500 pip. To razmeroma visoko število potrjuje dejstvo, da so gorjuške pipe prodrle na prodajni trg ne samo po vseh predelih bivše Kranjske, temveč tudi na Koroško, Štajersko, Primorsko, Istro, Dalmacijo in drugam. Pot so našle celo v Anglijo in Ameriko.

Pred desetletji je bila pipa posebno kmetom in delavcem nepogrešljiva spremljevalka in sestavni del ljudske noše, naše stoletje pa je tej svojstveni obrti prineslo malone popoln propad. Od dvajsetih hiš, v katerih so bili še konec prejšnjega stoletja s fajfarstvom bolj ali manj zaposleni vsi odrasli družinski člani, delata danes na Gorjušah pipe samo še dva starejša vaščana.

Večer na Skalnici

*V večernem soncu se blesti Gorica,
ovita s svetlim pasom sinje Soče;
predmestja bela, drobne briške koč
pod Sabotinom je prerezala bodeča žica.*

*Polagoma v prosojno se sivino skrije
Vipavska, Kras, za Krasom modro morje;
trnovskih host temino veler orje
in venec gor z vrhovi v belem snegu sije.*

*Zdaj lučke zaigrajo v nizu kot kresnice
v vasicah briških, kakor po nabrežju:
tam je Medana, Kojško, Steverjan v predvežju
in druge še med brajdami vasice...*

*Ta zemlja mnogo srčne je krvi popila,
da s tem izpriča svoje pristne korenine:
preraščajo se vanjo srca od davnine
in človek zdaj z zemljo je dvojna sila,*

*ta sila pa se s klenim kruhom hrani...
Strmimo v lučke v mislih in molčimo,
ko drug za drugim šli v prividu mimo
kot živi so vsi mrtvi briški partizani...*

Nove jugoslovanske poštne znamke

Marsikaterega našega bralca bo zanimalo, kakšne poštne znamke bodo letos izšle v Jugoslaviji. Za naše znamke je v inozemstvu iz leta v leto več zanimanja, kajti večina naših novejših poštних znamk je izdelanih lepo in okusno.

Pravi posladek za filateliste (zbiralce poštних znamk) so znamke o jugoslovanski favni in flori (živalstvu in cveticah). Leta 1954 je izšla prva taka serija znamk o živalstvu Jugoslavije in prikazane so bile razne naše redke živali. Leta 1955 je izšla serija s slikami raznih zdravilnih zelišč in leta 1956 serija o živalstvu našega Jadrana. Letos je 25. maja izšla že druga serija znamk o zdravilnih rastlinah in zeliščih. Ta serija ima devet vrednot (10, 15, 20, 25, 30, 35, 50, 70 in 100 din) v skupni nominalni vrednosti 355 din. Slike so v štirih barvah. Tiskala jih je kakor vse zgoraj navedene serije spet švicarska tiskarna poštних znamk Courvoisier v Chaux de Fonds.

Za Teden Rdečega križa sta izšli letos v začetku maja dve doplačilni znamki po 2 din (frankovna in portovna). Motiv na znamkah

kaže skrb za begunce, ki bežijo, a nad njimi jim letalo Rdečega križa prinaša pomoč.

25. junija je izšla v počastitev I. kongresa delavskih svetov v Beogradu — ki je ne le prvi v Jugoslaviji, marveč na svetu sploh — serija dveh znamk, po 15 din (rdeča) in 30 din (modra). Na znamkah je napis »Kongres radniških svetov 1957«; vinjeta kaže alegorijo delavca in tovarne kot simbola delavskega upravljanja v našem gospodarstvu.

Ob II. gymnastradi, ki bo od 10. do 14. julija v Zagrebu, izide serija štirih znamk s športno-teleovadnimi motivi.

25. septembra izide že dolgo napovedana serija znamk z narodnimi običaji in nošami. Imela bo šest vrednot od 10 do 100 din v skupni nominalni vrednosti 275 din. Na vsaki znamki bo narodna noša iz ene ljudske republike. Slovenske narodne noše z avbo ob harmonikarju bodo na znamki po 100 din. Osnutke za znamke je izdelala Zdenka Sertić, tiskali pa jih bodo v Beogradu.

Konec novembra izide serija znamk s slikami naših slavnih mož. Na znamki za 15 din bo portret Simona Gregorčiča, na znamki za 30 din Antona Tomaža Linhart, na znamki za 50 din hrvaškega znanstvenika Otona Kučere, na znamki za 70 din srbskega skladatelja Stevana Mokranjca in na znamki za 100 din srbskega dramatika Jovana Sterije Popovića. Umetniški portreti na teh znamkah so delo slovenskega akademskega slikarja Božidarja Jakca.

Ze letos pa je predvidena tudi nova serija rednih frankovnih znamk, ki naj madomestijo sedanjo frankovno serijo, imenovano »gospodarsko«. Ta nova serija bo imela 14 vrednot v skupni nominali 1099 din. Na znamkah bodo pokrajinski motivi in slike novogradenj v naši državi ter bodo te znamke tudi iz tujsko prometnih razlogov zanimive. Na znamki za 2 din bodo naftna polja z vrtnim stolpom, na 5 din bo ladjedelništvo, na 10 din bo železarna v Sisku, na 15 din bo jez hidrocentrale v Jablanici, na 17 din bo lesna industrija, na 25 din nadvoz na avtocesti Ljubljana—Zagreb pri Ivančni gorici, na 30 din Titovi zavodi »Litostroj« v Ljubljani, na 35 din koksarna v Lukavcu, na 40 din novi hotel v Titogradu in letno gledališče v Cetinju, na 50 din mestno središče v Skopju z mostom preko Vardarja, na 70 din nova železniška postaja v Sarajevu, grobni kamen in obelisk iz starega dela mesta, na 100 din Tromostovje v Ljubljani in Ljubljanski grad, na 200 din Narodno kazališče v Zagrebu, Meštrovičev spomenik in skulptura pred postajo, na 500 din pa zgradba ljudske skupščine FLRJ v Beogradu. Osnutke za teh 14 znamk je izdelal akademski slikar Riko Debenjak iz Ljubljane, natisnil pa jih bo Zavod za izdelavo znamk in vrednotnic v Beogradu po gravurah Tanasija Krnjajića, Božidarja Kocmuta in Stanislava Babića.

Kakor torej vidimo, bo izšlo letos v Jugoslaviji precej novih znamk. Če upoštevamo še Teden otroka, ko vsako leto izideta tudi dve doplačilni znamki po 2 din (frankovna in portovna), bo obsegala letos jugoslovanska filatelistična žetev 8 serij znamk s 44 vrednotami v skupni nominalni vrednosti 2152 din. Želimo, da bi imeli naši bralci-filatelisti z našimi poštними znamkami veliko veselja in da bi se s temi znamkami stara domovina med filatelističnim svetom tudi mogla postaviti.

c. k.

PO DOMAČI DEŽELI

Novice iz mirenke občine. Letos bodo nape-
ljali elektriko še v dve vasi, tako da bo miren-
ska občina skoraj v celoti elektrificirana. — V
Sentrupertu obnavljajo mlekarino, kjer bodo iz-
delovali specialni sir. — Moderno 5-tonsko su-
šilnico bodo v kratkem pričeli graditi v Mirni.
Pri gradnji bo dobilo dela precej delavcev, su-
šilnica pa bo zelo koristila vsej mirenki dolini.
— V občini so zasadili 4500 mladih sadnih dre-
vesc.

Novo zdravstveno posvetovalnico so dobili
v Hinjah. Tako zdaj bolnikom ne bo več treba
hoditi daleč v Žužemberk.

Za 28 milijonov škode sta povzročila sneg in
pozeba sredi maja v črnomeljki občini. Pred-
vsem je prizadeto sadje, zlasti jabolane.

Na Vinici bodo zgradili šolo. Gradnjo je
prevzelo Dolenjsko gradbeno podjetje z Gro-
suplja.

Stare rudarje bodo počastili v zasavskih
rudnikih. Delavski svet rudnika v Zagorju je
sklenil, da bodo na Dan slovenskih rudarjev
posebej počastili vse tiste rudarje, ki delajo v
rudnikih več kakor 35 let. Obdarovali jih bodo
z ročnimi urami. V Trbovljah pa bodo zanje
priredili dvodnevni izlet v obmorske kraje. Ra-
zen tega bodo vsi rudarji, ki delajo v jami že
nad 35 let, dobili še lepe spominske diplome.

Ljubljanska Opera bo gostovala v Nemčiji.
Člani Opere in baleta bodo nastopili v zahodno-
nemškem mestu Passau z baletom »Ohridska le-
genda« Stevana Hristića in Čajkovskega »La-
bodjim jezerom«. Opera pa bo izvedla Verdi-
jevega »Othella« in Smetanovo »Prodano ne-
vesto«. Pogajajo se tudi za nastop v Münchenu.

Za najboljšo pesniško zbirko v preteklem
letu je Zveza književnikov Jugoslavije določila
zbirko pesmi pod naslovom »Drevo na samem«
slovenskega pesnika Ceneta Vipotnika. Prejel je
nagrado 200.000 dinarjev.

Znana gledališka in filmska umetnika sir
Olivier Laurence in Vivien Leigh sta s 60 člani
Shakespearovega gledališča v začetku junija
obiskala Jugoslavijo, kjer sta v Beogradu in
Zagrebu nastopila v Shakespearovi tragediji »Ti-
tus Andronicus«.

Konec maja je predsednik Jugoslavije mar-
šal Tito obiskal Makedonijo. 27. maja je pritisnil
na vzmet velike turbine v hidrocentrali Mav-
rovo. Prvi agregat tega energetskega velikana
je tedaj začel dajati prve kilovate električne
energije mladi makedonski industriji. Maršal
Tito si je v naslednjih dneh ogledal nekaj znan-
stvenih inštitutov, tovarn in moderno urejenih
kmetijskih posestev v Makedoniji, ki se izredno
hitro razvija v moderno deželo.

V Kobaridu so odprli moderno sirarno, ki bo
predelala dnevno 15.000 litrov mleka v sir in
maslo.

Uskovnica na Gorenjskem

Košnja v Bohinju

Postojna

Deset milijonov dinarjev za obnovo delavskih počitniških domov je določil centralni delavski svet jeseniške železarne. Jeseniški kovinarji in njihove družine bodo letos letovali v počitniškem domu na Mežaklji, v Crikvenici, v Vodica pri Šibeniku ter v Opatiji. Letovalo bo okrog 2000 delavcev in njihovih družin.

Dočakal jo je. V skromni vasi v Beneški Sloveniji, Kostanjevici pri Ligu nad Kanalom se je pred 96 leti rodil Mihael Ravnik. Že v zgodnji mladosti je pričel služiti kruh kot pastirček. Ko pa tega ni bilo zadosti doma, se je leta 1894 podal v daljno Severno Ameriko. Tam je delal kot rudar celih 26 let. V tem času je dvakrat obiskal svoj rojstni kraj. Za stalno pa se je iz Clevelanda vrnil 1921. leta. Že pod Avstrijo se je zanimal, da bi jim oblast pomagala zgraditi vodovod v vasi. Prav tako tudi pod italijansko okupacijo, a bile so same obljube. Sedaj pa je naša ljudska oblast uslišala prošnjo prebivalcev Kostanjevice in jim dodelila tehnični material za napeljavo vodovoda od 1000 metrov oddaljenega studenca nad vasjo, gradnjo treh javnih korit za napajališče in vaško pokrito pralnico. Vse delo pa so napravili vaščani prostovoljno. Napravili so nad 5000 prostovoljnih delovnih ur pri kopanju jarkov, postavljanju cevi ter prevoza materiala od kamionske ceste. Tehnični material sta prispevala občinski ljudski odbor Kanal in tovarna cementa in salonita Anhovo. Voda je pritekla v vas 25. aprila, 27. aprila pa je nenadoma umrl pobudnik te koristne naprave Mihael Ravnik. Zadnje njegove besede so bile: Dočakal sem jo!

Na Ravnah nad Črničami je pred kratkim po večletni bolezni umrla 68-letna Marija Boycon, rojena Ambrožič. Za njo žalujejo v Jugoslaviji dva sinova in dve hčerki z družinami, v Argentini pa hčerke Ladica, Stanka in Jožefa.

V Ivanjem gradu pri Komnu sta praznovala zlato poroko 80-letni Jožef Lozej in njegova 70-letna žena Kristina, roj. Kavčič. Praznovanje, katerega se je udeležilo mnogo sorodnikov in prijateljev iz Jugoslavije in onstran meje, je bilo še bolj slavnostno, ker se je isti dan poročil njun najmlajši sin Srečko. Zakonca sta vse svoje življenje živela skromno. V zakonu sta imela devet otrok, od katerih je živih še osem; sin Leopold je padel kot partizan za časa NOB v Brdih. V Argentini pa živijo: sin Emil, hčerki Emilija in Marija.

Novo otroško zadrugo v Sloveniji so ustanovili v Goričanu v Medžimurju. Ustanovljena je bila lani oktobra in je dosegla že lepe uspehe. V upravnem odboru je pet šoloobveznih dečkov in dve deklici. V članstvo sprejemajo otroke 6., 7. in 8. razreda osnovne šole. Zadruga ima zdaj 212 članov, ki delujejo v 4 raznih odsekih. Mladi ribiči gojijo krape in jih prodajajo. Mladi biologi imajo svoj vrt in njivo in pridelke prodajajo vaščanom, pletarji so pa tudi pridni pri izdelovanju raznih izdelkov. Lani je imela zadruga 1,480.000 dinarjev prometa.

Na izletu pod Mangartom

Bohinjsko jezero

Sole so zaprle vrata, spet se je začelo veselo taborniško življenje

Domovina

KONCERT SLOVANA V CLEVELANDU

Pevski zbor Slovan je še edini obstoječi moški pevski zbor v Clevelandu. Svoj spomladanski koncert je imel 28. aprila v novem Slovenskem domu na Recher Ave. V prvem delu koncerta so bile slovenske narodne in umetne pesmi ter operne arije. Kot solista sta nastopila Peter Kotorac in Olga Klančar. V drugem delu pa so podali slovensko glasbeno šaloigro »Vasovalci«, ki jo je na besedilo Ljube Prener uglasbil Janko Gregorc. Zbor vodi Tone Šubelj. — Zbor je imel 27. januarja letno sejo, na kateri so ugotovili lansko delo. Lani so imeli dva koncerta in vsakoletni piknik. Za predsednika je bil izvoljen bivši dolgoletni predsednik Jože Durjava, podpredsednik je pa Matt Dolenc. Drugi odborniki so ostali isti kakor lani. Na večerji po letni seji so kazali barvne slike, ki jih je posnela na potovanju po Sloveniji in Evropi lani Mary Maršič.

NOVI ODBOR SLOVENSKE ZADRUGE V BUENOS AIRESU

V nedeljo, 24. marca je bil redni občni zbor Prve zadruge slovenskih priseljencev v Argentini, ki ima prostore na Centeneri 2249. Izvoljen je bil nov odbor. Predsednik je Vinko Rogelj, podpredsednik Alojz Grebenc, tajnik Ivan Kacin, blagajnik Ivan Močnik. Odborniki: Franc Tomelj, Polde Škrbec, Alojz Curk; namestniki: Ciril Tušar, Franc Milharčič, Radovan Soban, Janez Klemen. Odgovorni nadzornik Ivan Jelenc, namestnik Feliks Strle.

OBCNI ZBOR SLOVENSKEGA PODPORNEGA DRUŠTVA V VILLI DEVOTO

Konec marca so imeli tudi občni zbor Slovenskega podpornega društva v Villi Devoto. Ker so člani dobili poročilo v naprej, ni bilo mnogo razpravo o delu v lanskem letu. Za dopolnitev odbora so izvolili osem članov. Članarina je bila povišana na 10 pesosov za redne in 5 pesosov za družinske člane

mesečno. Doslej je znašala samo 4 oz. 2 pesosa. Povišanje članarine velja od 1. julija dalje.

KONCERT ANGELA HROVATINA

26. aprila je imel v gledališču »El circulo« v Rosariu koncert naš slavní baritonist Angel Hrovatin. Izvajal je pesmi slovenskih (Zajc, Gerbič, Vilhar) in svetovnih skladateljev. Spremljal ga je na klavirju Anton Soler.

45-LETNICA DRUŠTVA »LILIIJA« V MILWAUKEEJU

11. maja je bila v Milwaukee, Wis. proslava 45-letnice društva SNPJ št. 764 »Lilija«. Društvo ima veliko zaslug za lep razvoj slovenske naselbine v Milwaukeeju. Ob ustanovitvi je imelo 16 članov, od katerih živijo še trije. Zdaj ima društvo 610 članov. Proslava je bila v dvorani Arcadian in je bil na njej slavnostni banket.

KONCERT »PREŠERNA« V CHICAGU

12. maja je bil v Sokolski dvorani v Chicagu koncert slovenskega pevskega zbora »France Prešeren« iz Chicaga, ki ga vodi prof. Frank Kubina. Zbor je zapel deset slovenskih pesmi, v eni je nastopil kot solist Dragutin Šoštarko. Poleg tega so na koncertu sodelovali pevski zbor Slovenske ženske zveze s članico zbora solistko Violo Strupi, s samostojnimi točkami Šoštarko ter Louis in Dolores Ivancich s slovenskim narodnim plesom. Nekaj točk so imeli tudi plesalci Slovenskega radijskega kluba iz Chicaga. Ker je bil ta dan materinski praznik, je bilo na sporedu tudi nekaj točk v čast materam.

DVE ZLATI POROKI

12. maja sta praznovala v Phoenixu, Arizona zlato poroko John Mubi in njegova žena Mary, člana podpornega društva »Slovenija« v Chicagu. — 11. maja pa sta praznovala 50-letnico poroke Joseph Ule in

Mary roj. Martinčič iz Cone-maugha, Pa. Člana sta društva SNPJ št. 44. Joseph je bil zaposlen več kakor 50 let v premo-govniku in je šel šele 74 let star v pokoj. Slavljenca sta imela štiri otroke.

JANKOVICH NE BO VEČ SODELOVAL V TELEVIZIJI

Frank Jankovich je od 22. februarja 1956 nastopal na televizijski postaji WGN-TV vsako sredo od 19. do 20. ure naprej po eno uro, zatem po pol ure v rednem sporedu. Prikazoval je s svojimi fanti slovenske in druge polke ter drugo plesno godbo. Od druge polovice aprila pa teh nastopov ne bo več, kajti odpovedali so pokrovitelji oziroma plačevalci (sponsorji). Prav tako je prenehala tudi srbohrvatska oddaja pod nazivom »International Cafe«.

KONCERT V PITTSBURGHU

Slovenski pevski zbor »Prešeren« iz Pittsburgha, Pa. je imel svoj letošnji spomladanski koncert 5. maja v Slovenskem domu na 57. cesti v Pittsburghu. Na koncertu so peli v prvem delu slovenske pesmi, v drugem delu so prikazali spevoigro »Mlada in stara ljubezen«, ki jo je režirala Mary Skerlong.

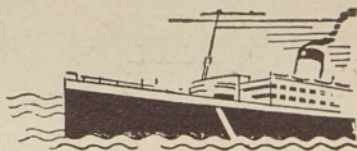
SLOVENSKI RADIJSKI FESTIVAL V CHICAGU

28. aprila je bil v Chicagu slovenski radijski festival, na katerem so nastopili pevski zbor Slovenske ženske zveze, podružnice št. 2, več drugih slovenskih pevskih zborov, nekaj solistov in godb. Sodelovali so tudi plesalci Slovenskega radijskega kluba. Podelili so tudi nekaka slovenska odlikovanja.

NOV KROŽEK PROGRESIVNIH SLOVENK

V aprilu je bil ustanovljen nov krožek Progresivnih Slovenk v Bellaireu, O., ki ima 14 ustanovnih članic. Predsednica je Mary Glivar, tajnica pa Anna C. Matko. Krožek je 18. krožek Progresivnih Slovenk.

na tujih tleh

DEJAVNOST KROŽKA PS ST. 1

Pri krožku št. 1 Progresivnih Slovenk v Clevelandu imajo zelo aktivne članice. Na sestanku v aprilu so imeli predavanje strokovnjaka za vrtnarstvo Toma Zakrajška, sina glavne tajnice PS Josie Zakrajšek. Zatem pa je pripovedovala članica Mary Marsich, kako je bilo na parniku Andrea Doria, ki je lani trčil in se potopil pred New Yorkom. Ta članica se je tudi peljala na tej ladji ob vračanju z obiska v domovini in se je resila. Pokazala je tudi lepe slike s potovanja v domovini.

KONCERT V CLARIDGEU, PA.

Slovenski moški pevski zbor v Claridgeu, Pa. je imel svoj pomladanski koncert 19. maja v Slovenskem domu v Claridgeu. Na sporedu so bile slovenske umetne in narodne pesmi. Zbor vodi John Umeck.

SLOVENSKI PLES V AMERISKI
TELEVIZIJI

7. maja so plesalci Slovenskega radijskega kluba v Chicagu predvajali preko televizijske postaje TV ABC v sporedu »It's Polka Time« stari slovenski ples »Mlinarček«. Oddaja je bila ob 21. uri po čičaškem času. Ta spored gledajo na televiziji milijoni po vsej Ameriki od obale do obale. Prvič v zgodovini televizije so gledali tudi slovenske narodne noše in slovenski ljudski ples.

USPEHI DRAGUTINA SOŠTARKA

Jugoslovanski baritonist Dragutin Soštarko, ki sodeluje v Chicagu pogosto na koncertih pevskega zbora »Prešeren«, je nastopil konec aprila na glasbeni prireditvi American Opera Co. v gledališču Goodman. Poleg njega so nastopili še trije drugi umetniki, vendar je bil Soštarko deležen največjega priznanja.

NOVI ODBORI
SLOVENSKIH DRUSTEV

Slovensko podporno društvo v Villa Devoto je na občnem zboru izvolilo naslednji novi odbor: Alberta F. Misleya za

Po 57 letih smo letos pozdravili v domačem kraju pionirja slovenskih izseljencev v Clevelandu Johna Lokarja, pridnega dopisnika »Prosvete« in uglednega društvenega delavca. Iz srca želimo, da bi se dobro imel v domovini

podpredsednika, Alberta F. Gregoriča za podtajnika, Alojza Pičulina za podblagajnika, odbornika Alojza Ušaja ml. in Silvija Paulina, v nadzorni odbor pa Marijo Berlotovo, Franca Kreševiča in Ivana Mihačiča. Zborovalci so sprejeli sklep, da se nekoliko zviša članarina. Novi odbor naj se zavzame za to, da bi se za članstvo izboljšali pogoji zdravniške in zobozdravniške pomoči.

Slovensko delavsko podporno društvo »Edinost« v Cordobi pa je v letošnji novi odbor na občnem zboru 31. marca izbralo naslednje člane: za predsednika Mirka Francetiča, za podpredsednika Ivana Goršeta, glavnega tajnika Antona Govednika, podtajnika Jožeta Fir, blagajnika Antona Savorn, podblagajnika Ivana Merharja, gošpodarja Ivana Ovna in odbornike: Franca Tončiča, Antona Urbančiča in Petra Žagarja. Namestniki: Peter Žagar, Karlo Gregorčič in Peter Fornazarič. Pregledniki računov: Karlo Gregorič, Luis Faganel in Jože C. Mozetič.

POMLADANSKI MLADINSKI PEVSKI
FESTIVAL V CLEVELANDU

12. maja je imel Mladinski pevski zbor mladinskega krožka št. 2 SNPJ v Clevelandu v Slovenskem narodnem domu na St. Clairu svoj pomladanski pevski festival, ki so ga nasto-

pajoči posvetili svojim mamicam. Ta mladina, ki večinoma ne govori slovensko, se je dobro pripravila v petju, glasbi in tudi v izgovarjavi slovenske besede. Nastopili so mešani zbor (solista sta bila mlada Jennifer Dragar in Edward Kenik), skupina harmonikarjev, solistka pevka Dragarjeva ter poedinci na harmoniko in piano. V drugem delu so prikazali dramatičen prizor »Sirota« s petjem mešanega zbora. V tem prizoru je sedem slovenskih narodnih pesmi. Zbor je vodil Tone Subelj, pri klavirju pa je bila Vera Slejko. Po koncertu so imeli večerjo in zabavo.

MOSKI SO KUHALI

V Fontani, Calif. so imeli 12. maja proslavo materinskega dne. Obed so skuhali samo moški, da bi bile žene ta dan res proste in bi mogle povsem praznovati svoj praznik. Mladinski krožek je prikazal igrice v mamic, pevci pa so materam v čast zapeli nekaj pesmi. Bilo je prav lepo.

DVE KULTURNI PRIREDITVI
V ARGENTINI

Slovenski baritonist Angel Hrovatin in pianist Anton Soler sta v petek, 26. aprila priredila v gledališču »El circulo« v Rosariu koncert del domačih in tujih skladateljev. Popularni slovenski umetnik Angel Hrovatin je v maju z rojakom Rudolfom Klaričem za dalj časa poslovno odpotoval v ZDA in Kanado, kjer namerava obiskati tudi slovenske naselbine. Prav gotovo se bo tudi rad odzval njihovi želji in če mu bo dopuščal čas, priredil koncerte v večjih slovenskih naselbinah.

Ob zaključku nabiranja prispevkov za postavitev Gregorčičevega spomenika v Kobaridu sta Simon Gregorčičev odbor in Slovensko podporno društvo v Villa Devoto 11. maja priredila v prostorih Slovenskega podpornega društva na calle Simbron v Buenos Airesu veliko kulturno prireditev, na kateri so sodelovali posamezni umetniki, mladina in otroci.

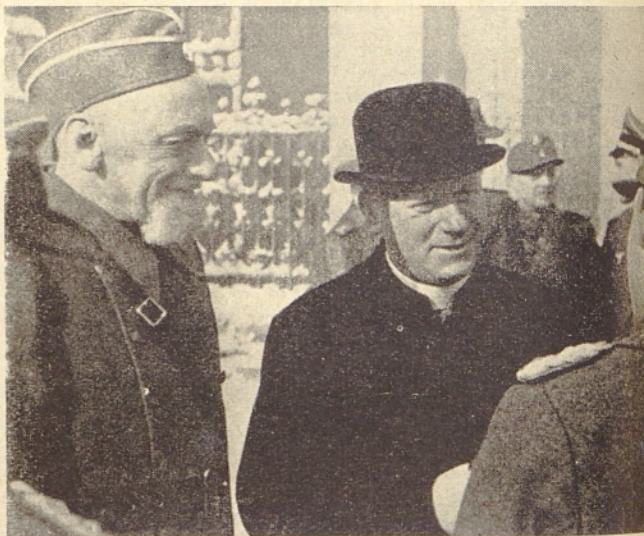
Mrtvi obložujejo!

*V tem gorskem svetu,
kjer so v letih zlih
pobijali može, otroke, žene,
je znova mir, a dasi je ves tih —
morilce toži in slavi umorjene!*

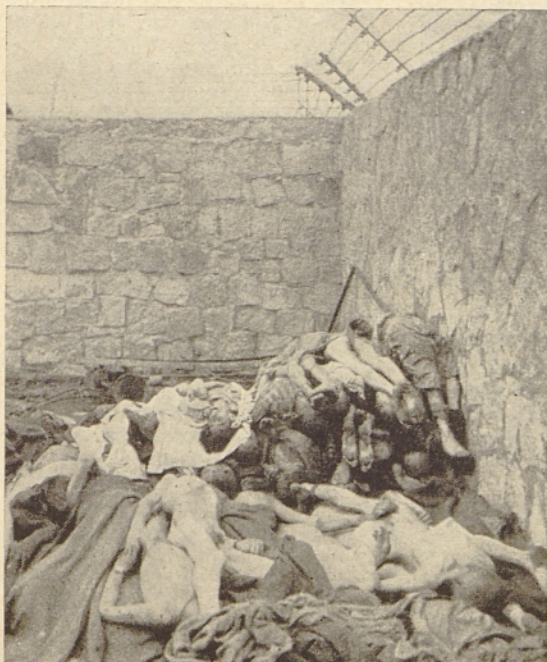
Napis na spomeniku žrtvam v Dragi pri Begunjah

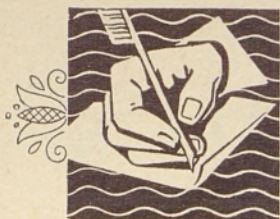
Levo: belogardisti ob eni svojih številnih žrtev

Ena od številnih slik, ki prikazuje, v kako prijateljskih odnosih sta bila ljubljanski škof Rožman in general Rupnik z morilcem Slovencev — esesovskim generalom Rössenerjem

Vsakdanja slika iz enega nemških taborišč — in sicer iz Mathausena. Sliko je posnel sin našega rojaka John Terlep ml. iz Clevelanda, ki je bil kot ameriški vojak med osvoboditelji preživelih internirancev

Pero IZSELJENCEV

PITTSBURGH, PA.

Naznanjam Vam, da sem prejel zadnjo pošiljko Slovenskega izseljenskega koledarja, to je 20 izvodov. Prejel sem vse, kar sem naročil in še več, zato Vam pošiljam 5 dolarjev v gotovini. Se enkrat prav lepa hvala. Koledarje sem že vse razprodal. Pošiljam jih tudi v druge države. Tudi v Canado sem jih nekaj poslal. Kar se tiče naročila za Slovenski izseljenski koledar letnika 1958, Vam bom naročilo poslal pravočasno. Prepričan sem, da bo naročilo večje kot letos. Ostajam vaš prijatelj-na-ročnik in zastopnik.

Philip Progar

MILWAUKEE, WISC.

Najprej Vas vse skupaj lepo pozdravljam in želiva mnogo zdravja vsem v domovini. Priloženo Vam pošiljam 10 dolarjev za »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar za leto 1957 in 1958. Oprostite, ker sva pozna z naročnino, star pregovor sicer pravi: bolje pozno kot nikoli. Nama je včasih dolg čas po domovini. Upava, da se bomo še kdaj videli. Lep pozdrav vsem

Rose in Leonard Alpner

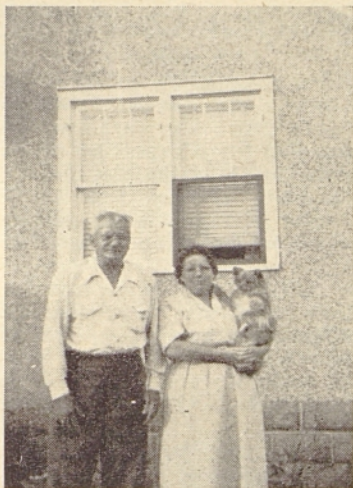
CUDAHY, WISC.

Oprostite, če sem že zaostal z naročnino. Ker pa nisem povsem siguran, Vam pošiljam 3 dolarje za leto 1957. »Rodna gruda« je zelo zanimiva, posebno pa me bo veselilo, ker bo odslej izhajala vsak mesec. Moja žena in jaz zelo rada bereva vse, karkoli nam pošljete iz Jugoslavije. — Srčen pozdrav!

Frank Borštnar

VIPAVA, SLOVENIJA

Jaljam Vam, da sem z družino prišel iz Francije na dopust v domovino ter sem ravnokar prejel »Rodno grudo« na naslov, katerega sem Vam že sporočil. Takoj Vam bom poravnal moj dolg, ki mi teži srce že nekaj časa. V krogu svojih domačih se počutim zelo dobro, samo vipavska burja nam malo nagaja. S ponosom občudujemo velik na-

Rojak Luis Debelak s soprogo iz
Dudbury, Ont. Kanada

predek in uspeh našega trga Vipave. Tisočera hvala za list, katerega smo prejeli, prebrali pa ga bomo zvečer, ko bomo čisto sami. Prisrčno pozdravljeni od cele družine!

Franc Koren

SOMERSET, COLO.

V zadnji številki »Rodne grude« sem bral, da ste povišali naročnino za en dolar. Pošiljam Vam torej dva dolarja, in sicer enega za mene, enega pa za mrs. Mary Penko. Oprostite, ker sem nekoliko pozen. Se bolj težko pripravim k pisanju.

Mathew Karnely

STEIERMARK, ÖSTERREICH

Sporočam Vam, da sem prejel 5. številko »Rodne grude«. Prav lepa hvala! »Rodna gruda« me zelo zanima, ker so res zanimivi članki v njej. Naročnino Vam pošljem za celo leto in Vas prosim, da mi list odslej redno pošiljate. Tudi Slovenski izseljenski koledar za leto 1958 si želim. Uslužbencem Slovenske izseljenske matice pošiljam mnogo srčnih pozdravov in jim želim mnogo uspeha in sreče pri njihovem delu.

Franko Bedek

SAVIGNAC GIRONDE, FRANCIJA

Prejel sem tri številke lista »Rodna gruda«. Ker se mi list zelo dopade, Vas prosim, da mi ga naprej pošiljate.

Andrej Gerbec

PINEY FORK, OHIO

Ker mi je naročnina potekla, Vam za »Rodno grudo« pošiljam 3 dolarje za nadaljnjo naročnino ter prosim, da me na kakšen način obvestite, da ste denar prejeli. Pozdrav!

John Robas

ROCK CREEK, OHIO

Pošiljam Vam 3 dolarje kot naročnino za »Rodno grudo« za leto 1957 ter se Vam zahvalim, ker ste mi list do sedaj redno pošiljali. Lepo vse pozdravljam.

Barbara Jerančič

CHISHOLM, MINN.

Priloženo prejmete bančno nakaznico za 11 dolarjev. To je naročnina za tri naročnike »Rodne grude«, in sicer: Frank Ruparsich, Chisholm, Minn., 3 dolarje, Valentin Kochar, Chisholm, Minn. 3 dolarje in Joseph Gornik, Chisholm, Minn. 5 dolarjev.

Frank Klune

BUSSUM, HOLANDIJA

Dragi rojaki! Prejela sem 1. in 2. številko »Rodne grude«. Najlepša Vam hvala. Ker bi rada postala redna naročnica, sem Vam pred kratkim poslala letno naročnino. Tako upam, da bom kmalu zopet lahko brala »Rodno grudo«. Vas toplo pozdravlja rojakinja

Paola Suermondt

TRAUNIK, MICH.

Pošiljam Vam sedem naročnin za »Rodno grudo« v skupni vsoti 21 dolarjev. Upam, da nismo preveč zakasnili z naročnino. List pošiljajte naslednjim rojakom na njihove naslove: Frank Praznik, John Vesel, Joe Knaus, Max Knaus, Antonija Knaus, Louis Mikulich, Antonija Bartol.

Max Knaus

I. S. Finžgar:

Dve zgodbi iz mladih dni

Prvi tobak

*Očetovo fajfco dobim.
Nagačim tobaka,
prižgem tega spaka
in vleči, kar morem, hitim.*

Tisti, ki je tako pesem zložil, je že davno v grobu. Mi, kasnejši otroci, smo bili prav taki iztakljivci. Ko je šel oče v gozd, da naveže iz suhih vej butare za kurjavo, sem srečen smel z njim. Opoldne se je oče oddahnil, da prigrizne kos kruha in klobaso za obed. Tudi meni je odrezal kruha in dodal kolesček klobase. Po takem obedu si je oče natlačil pipo, se prelegel v senco in zaspal. Fajfca — čedra mu je ugasnila in ležala poleg njega na trati. Prav tiho sem jo pouzmal in sedel k ognju, ki sem si ga za igračo kuril iz suhih vejic. Kar mrzlo čedro sem si vtaknil v usta. Pa z mrzlo nisem strpel. Iz ognja sem si izbrskal žerjavico in jo pritisnil na tobak v čedri. Potegnili sem iz cevi. Pokadilo se je. Imenitno se mi je zdelo. Vlekel sem dim za dimom, kar se je dalo hitro. V jezik me je žgalo. Nič ne de. Do dna sem

čedro pokadil. Po ustih me je peklo, v glavi se mi je začelo vrteti. Čedro sem varno položil nazaj na travo k spečemu očetu. Slabo mi je prihajalo. Nekam zmedenih korakov sem šel k potoku. Zavrnili in pil, pil ter preganjal pekočino iz ust. Nič mi ni pomagalo. Zavzdigalo se mi je, da sem začel bljuvati kar v potok. Res mi je nekoliko odleglo. Ves zmeden sem šel od potoka k očetu. Oče je že drobil hosto. Ko me je ugledal, se je začudil: »Kaj ti je, da si ves bled?«

»Slabo mi je prišlo,« sem bolj zajeceljal ko glasno povedal.

»Lezi tjale v senco na moj suknjič, da ti odleže.«

Legel sem. Še slabše mi je bilo. Vstal sem in povedal, da pojdem pit k potoku.

»Le pojdi, samo glej, da se mi ne postaviš na glavo v vodo, ko ti je tako slabo.«

Počasi sem šel k vodi, legel in leže pil, pil. A v glavi se mi je zopet zavrtelo. Imel sem občutek, da se je potok obrnil in teče nazaj. Vnovič se mi je zavzdignilo. Vse skromno kosilce je sprejela in odnesla voda. Počasi sem se vrnil k očetu.

»No, ali ti je odleglo?« me je vprašal oče.

»Ni mi. Domov pojdem, k mami.«

»Ne vem, če boš zmogel,« je oče podvomil.

»Bom, bom. Kar v posteljo pojdem.«

»Lezi tjale v senco in počakaj me. Proti večeru pojdeva skupaj.«

»Ah ne; kar zdaj pojdem. Saj pot dobro poznam.«

»Jaz s teboj ne morem, dokler ne postorim, kar sem si namenil.«

Že sem si oblekel suknjič.

»Pa pojdi, če si tako tiščanast,« je rekel oče. »Mama naj ti stopi mleka. Potem lezi. Saj te bo minulo.«

Naglo sem odšel, ne odšel, od-taval sem po bregu. Huda pot je bila. Omagoval sem in večkrat počival. Vrtoglavica je ponehala, a slabosti še ni bilo konec. Za eno uro navadne poti sem porabil dve uri.

Ko sem stopil pred mater, se je začudila: »Kakšen pa si? Saj si bled ko stena. Ali si bolan?«

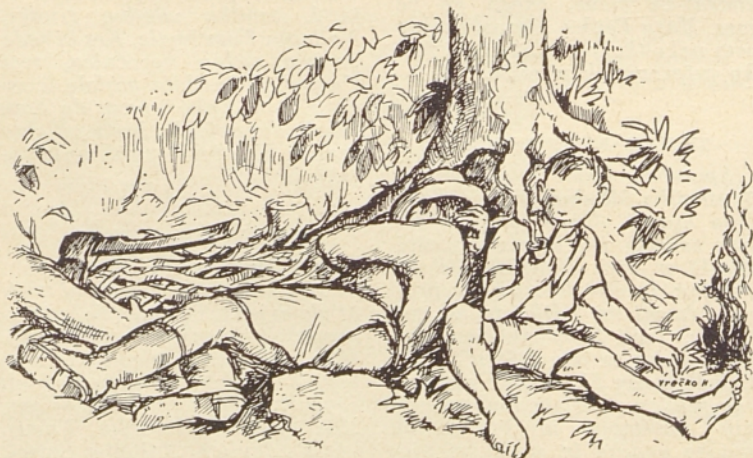
»Slabo mi je bilo in še mi je. Prosim toplotnega mleka in ležat pojdem.«

Mati je takoj segla medستنje in potegnila iz peči lonček toplega mleka. Držala mi je skodelico, da sem ga požirkoma pil. Ob tem se je mama začudila: »Po tobaku smrdiš! Kaj je to?«

Nisem takoj odgovoril. Lagati nisem hotel. Toda mama je hitro uganila, da je slabost od tobaka. Odkrito sem priznal, kako sem si izposodil očetovo čedro, ko je spal.

Ko me je mati spravljal v posteljo, se je hudovala: »Oba zaslužita šibo, ti in oče. Take mu bom napovedala, ko se bo vrnil, da bo pomnil.«

Kaj in kakšne mu je mama napovedala, nisem čul. Ves truden sem že trdno spal.

Vlekel sem dim za dimom, kar se je dalo

Zapeljive borovnice

Vaška srenja je iz usmiljenja do kajzarjev razdelila strmino pod Stolom. Ozke in dolge jezike te srenjske pušče so dobili. Pridni so začeli trebiti in po dolgih letih naredili iz te puščobe gozdne travnike. Res so bili majhni ti strmi jeziki. Ostra kosa je pa le nastrgala voziček krme. Tudi za kurjavo se je do- bilo drobno poleno.

Nekoč sva šla z očetom v te Delče — tako so rekli tej razdeljeni strmini. Oče je začel trebiti na kopastem vrhu. Potem se je pomaknil niže in trebil okrog macesnov, ki jih je sam zasadil. Na okrogli usedlini mi je zakuril, da sem imel opravke tudi jaz. Kar me pokliče: »Francelj, stopi na vrh, tam sem pozabil sekirico vejarico. Zasajena je v tistem štoru, saj veš, kje. Skoči ponjo. Tudi borovnic je vse črno. Popasi se po njih.«

Hitro sem planil v breg do vrha. Sekirico sem našel, a jo pustil na parobku in se lotil borovnic. Niže proti vzhodu jih je bilo vse črno. Ko sem se jih res do sitega nazobal, sem se vrnil po sekirico. Hodim in hodim, sekirice nikjer. Ves nemiren sem se podvžal. Šel nazaj, šel na levo, šel na desno, tistega parobka s sekirico nikjer. »Previsoko sem zašel,« sem si mislil in se spustil navzdol. Steze nobene, svet neznan, od koder sem zagledal v daljavi planino Zelenico. Obstal sem in premišljal: iz naših Delč se ne vidi Zelenica. Nazaj moram. Obrnil sem se in rinil kar skozi grmovje kvišku. Po rokah in še po licih sem bil opraskan. Nič nisem čutil. Od truda mi je lil pot po licih. Ko sem prišel do odprte jase, sem videl navzdol proti vzhodu. Tam daleč spodaj sem zagledal kosce, ki so sušili seno na rovtih. Spoznal sem: zašel sem in se zgubil. Ves pogum mi je hipoma upadel. Zajokam sem. Kosci so me zaslišali in mi poredneži — odgovorili: bee — bee — bee! Obupan in zbehan sem se obrnil in hitel, hitel v glasnem joku: sedaj na levo, potem na desno, gor in dol. Kar sem le zmogel, sem klical: ataa! ataa! ataa! Nič odgovora. Ves onemogel sem se sedel na tla. Z rokavom sem si odiral solze in pot, ki mi je lil po licih. Zavedel sem se, da sem zašel, se izgubil. V preplašeni glavi so oživele vse povesti o medvedu, o volkovih, ki so tu

napadli trop ovca in jih sedem podavili in raztrgali. Od čudnega strahu sem se začel tresti, dvignil sem se s tal in spet zajokal in na vse grlo klical: ataa — ataa! Tedaj pa se mi je zadelo, da sem zaslišal očetov klic: Hoj! Hoj! Umolknil sem. A spet začel klicati. Vnovič se je oglašil očetov hoj, hoj. Obrnil sem se tja, od koder je pritegal glas. Planil sem proti tej strani. Kot blazen sem rinil skozi pritlikavo goščo in klical, da mi je potekala sapa. Spet in spet pa je bil očetov hoj, hoj odgovor na moj klic. Pogum mi je rasel, še z večjo ihto sem tiščal skozi goščo, jokam in klical. Tedaj se mi odzove hoj hoj že čisto blizu.

Iz grmovja se prikaže oče.

»Kot se golomišiš, ti ubogi nemni fant?«

Trdo sem se prijel njegovih irhastih hlač, naslonil glavo na očeta in jokam, jokam. Nisem mogel ustaviti solza. Težko sem izjecljal: »Zgubil sem se.«

Ko si je prižgal tobak, me je počul...

Oče me je stisnil k sebi in v nekaj minutah sva bila že pri sekirici. Oče je sedel na parobek, da si prižge čedro, jaz sem se trdo oklepaj njegovih kolen. Ko si je prižgal tobak, me je počul: »Če si v gozdu, ki ga ne poznaš, si potoma lomi vejice v grmih in jih ali nalomljene puščaj na grmih, ali jih meči na tla. Te ti bodo kazale, od kod si prišel in kje se moraš vrniti, da ne zaideš. Dobro si to zapomni. — Za potrebo si se najokam. Pojdiva.«

Tako sem bil preplašen in zbehan, da si nisem upal izpustiti očetove roke. Po malem sem še jokam in si z rokavom brisal solze, ki se niso hotele ustaviti. Šele pri svojem kuri-

šču, ki je bil kupček pepela, sem izpustil očetovo roko in zapretil z roko: »Nikoli več ne pridem brat borovnic!«

Oče se mi je ljubo nasmejal: »Še in še jih boš bral, toda s seboj vzemi pamet, kakor sem te počul.«

Lojze Zupanc:

Belokrajnska

Hej, pastirji Otočani,
lačna vam je govedčad!«

»Hoj, pastirji Zemeljčani,
pojdite pod Kučar spat!«

»Pa je boljša naša paša
kakor trojna vaša!«

»Naša volom do rogov,
vaša žabam do krakov!«

»Hej, pastirji Otočani,
kje imate bika?«

»Hoj, pastirji Zemeljčani,
roge v nos vam vtikal!«

»Pa je boljša naša paša
kakor polja vaša!«

»Naša biku do rogov,
vaša polžu do nosov!«

»Hej, pastirji, Otočani,
kje so vaše ovce?«

»Hoj, pastirji Zemeljčani,
naše bele ovce
za srebrne novce
v sejmu smo prodali!«

»Hej, pastirji Otočani,
ovce vam utekle,
čigance so jih spekle,
repe vam poslale...«

UGANKE

Teče brez bencina,
teče brez premoga,
suče le po mestu
se ta čudna noga.

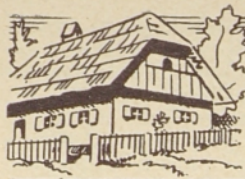
Električna cestna železnica

Bratov šest skrbi za kruh,
sedmi brat je pa lenuh.

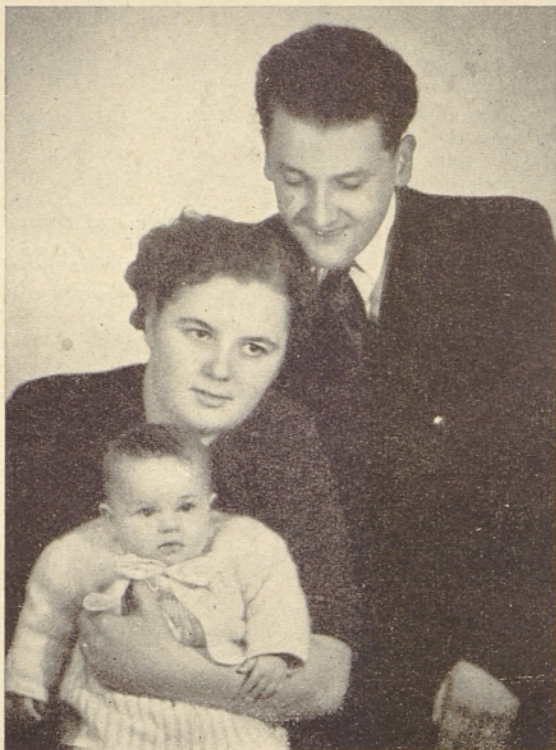
Dnevi v tednu

Kdo pozna pa tega strica;
rada sreča ga še Mica,
črn je kot sam zamorec,
proti sajam pa vnet borec.

Dimnikar

DOM IN DRUŽINA

Družina Mav iz Freyminga

*»Vljudnost je kraljevska čednost,
ljubeznivost stvar srca!«*

Tako pravi lep domač pregovor, na katerega bi bilo prav kar večkrat pomisliti. Preprosta ljubeznivost je najboljše spričevalo slehernega, ki nikoli in nikjer ne more odreči. Bodimo dobri, ljubeznivi in vljudni ne le proti tistim, ki so najbližji našemu srcu, temveč proti vsakomur, ki ga srečamo v življenju. Nikoli ne prezirimo tistih slučajnih vljudnosti, ki nas prav nič ne stanejo. Ob srečanjih z znanci naj bo naš pozdrav res prijazen. Živimo v času, ki mnogo terja od naših živcev. Nervozni smo in se včasih težko obvladamo. Pa bi se morali. Ne godrnjajmo nad prodajalcem, če moramo nekaj mi-

nut čakati, da nas postreže. Pomislimo, da ima tudi on svoje vzroke, da je lahko nervozen. Ne prezirimo nobenega družinskega slavlja svojih znancev. Saj ni treba kdove kakšnih daril. Dostikrat toplo, iskreno napisana čestitka pove mnogo več od dragocenega darila. Če je naš položaj višji od drugih, če so naše obleke iz boljšega blaga in lepše, se to ne sme odražati v našem vedenju. Prava plemenitost in odličnost ni odvisna od našega položaja in obleke, ampak od nas samih in od načina našega občevanja s soljudmi. Bodimo dobri in plemeniti proti vsakomur in vsakdo bo dober in plemenit z nami.

Nekaj jedilnikov za bolnike s sladkorno boleznijo

JUHA IZ OVSENIH KOSMIČEV

Dve žlici ovsenih kosmičev zakuhamo v vrelo vodo ali v govejo ali kostno juho. Dodamo nekaj drobno sesekljanega zelenega peteršilja, za oreh surovega masla in malo nastrganega oreška. Preden damo na mizo, stepemo jajce in ga vmešamo v juho.

RAGU JUHA

Na drobno narežemo rdeči korenček, košček zelene, 1 kolerabico (zeleno), nekaj cvetk karfijole in koreninico peteršilja in vse skuhamo v primerni količini vode. Ko je zelenjava na pol kuhana, dodamo pest opranega riža ter zabelimo juho z žlico precvrte masti ali surovega masla.

TELEČJI PTIČKI NA SPANSKI NACIN

Telečje zrezke potolčemo, osolimo, pomažemo z nadevom, zvijemo, polijemo z razbeljeno mastjo in spečemo. Nadev: za oreh surovega masla vmešamo s pol rumenjaka, dodamo žličko sesekljane gnjati, sneg, iz polovice beljaka in sol ter vse dobro premešamo.

BELUSEVA POTICA

Beluševe vršičke na pol mehko skuhamo, nato jih naložimo v kozico, ki smo jo namazale s surovim maslom, pokapamo z maslom, prilijemo dve žlici smetane in rumeno zapečemo.

KUMINOV KROMPIR

Krompir olupimo in nakrhljamo, osolimo, premešamo, polijemo z zajemalko mleka, v katerem smo stopile za oreh surovega masla, potrosimo s kumino in spečemo v pečici.

MESNO GNEZDO

Košček teletine potolčemo in osolimo ter naredimo zrezek. Vanj zavijemo trdo kuhano olupljeno jajce, ga povežemo z vrvico in spečemo. Pečeno gnezdo razrežemo po dolgem in serviramo.

maša POVEST

Ivan Cankar:

N A Š L A Z

Tudi mi smo imeli svoj laz.

Tam v samotnih, zapuščenih notranjskih hribih, med pustimi, hladnimi globelmi in zasekami samujejo kotlinice — lazi. Na dnu teh kotlinic je košček obdelane zemlje, ki je ponavadi ograjen z bodičevjem in kamenjem. Tam kje raste oreh ali temna tepka, drugače pa osepovsod krivenčasto grmičevje, nizka, siromašna trava in osat. Posuti so lazi z belim, drobnim kamenjem, ki se je bilo prikotatilo bogvedi od kod — morda se je bilo ob hudi uri z neba samega usulo.

Tista ped obdelane zemlje rodi nekaj krompirja, fižola in graha; ves pridelek bi lahko ženska spravila z dvokolico ali pa celo z jerbasom, pa bi ji še teden dni ne bilo treba hoditi. Zakaj lazi so polje gostačev in najubožnejših bajtarjev, ki si niti lehe na močvirju ne morejo najeti. In prav zato, mislim, ker so njih edini delež pod soncem, ljubijo svoje laze bolj globoko in prisrčno nego kralj svoje kraljestvo.

Z najmočnejšimi koreninami se ovija srca ljubezen do grude. Človeku, po svetu pognanemu, iz zemlje izruvanemu, se toži najpoprej po koči, po njivah, po senožetih, celo po siromašnem laz, nato šele po materi, sestrah in bratih. V nas vseh se pretaka kmečka kri in v tej krvi ljubezen do zemlje, koprnjenje po zemlji. Veliko sem dosegel spoznanja — dal bi vse to spoznanje in vso modrost za ozko leho pod brdom, za ponižen vrt kraj hiše. Amerikanec, ki se je po dolgih letih vrnil v domovino, iz katere ga je bila pregnala krušna skrb ali pa prepodila trda pest davkov in drugih nadlog, si ustanovi najprej novo domačijo, najrajši blizu prodane ali porušene domačije svojih očetov. Grenko je slovo od žene, grenkejšo slovo od matere; slovo od očetne grude pa trga srce iz prsi, sili solze v oko moža, ki nikoli ni jokal.

Moja mati je bila kmetica in je v svojem srcu, v vseh svojih mislih ostala kmetica do smrti. Kadar sva bila sama, mi je pripovedo-

vala, kako lepo da je bilo tam v horjulskih hribih. Vsako leto sva se domenila, da pojdeva tja; daleč ni bilo v tiste kraje, ali pogovarjala sva se o tem popotovanju kakor o dolgem, veselja polnem romanju v deveto deželo, v obljubljeni Koromandijo. Nikoli nisva šla tja; mati je prej umrla. Še tri tedne pred smrtjo, ali je bilo morda še bližje tistemu strašnemu večeru, mi je rekla, ko sem se sklonil čez njen potni, upali, ubogi obraz: »Ali ne bi šla prihodnji teden?« — »Prihodnji teden pojdeva!« sem odgovoril; v grlu me je tako stiskalo in dušilo, da še zakati nisem mogel.

Njena goreča misel, njeno verno upanje, njen svetli spomin — vse je bilo le koprnenje po izgubljeni, ugrabljeni grudi, po vonju senožeti in njiv, po šumenju daljnih gozdov. To koprnenje je bilo tudi v meni in je danes tako živo in grenko, kakor je bilo tisti dan, ko sem ga začutil.

Imeli smo svoj laz; uro hoda je bil daleč od vasi. Pot se je vila naprej skozi tesno zaseko in se je ob deževnih časih, posebno jeseni spremenila v hudournik; če je v takih dneh bilo treba v laz, smo hodili po kolo-vozu ob njivah, da so se nam noge preko gležnjev udirale v blato. Iz zaseke se je vzdignila pot strmo v hrib. Tega klanca nikoli nisem maral; še preplavljena zaseka se mi je zdela prijaznejša; bila je temna in hladna, košato, visoko leščevje jo je senčilo od obeh strani. Klanec pa je bil širok, pust in gol; v soncu je bil vroč in prašen, puščava sama; rdeči prah je silil v oči in v usta in se je mešal s potom na čelu in licih; človek se je utrudil že ob tretjem koraku. Če je rosilo ali celo deževalo, pa se je ilovica razmehčala in je bila spolzka kakor led; še bosemu je drčalo. Nikjer in nikoli ni bilo kraja temu klancu; nanj sem se spomnil, kadar sem v tistih časih in tudi pozneje bral o klancu na Golgoti.

Kaj pot, kaj zaseka in klanec! Naš laz je bil naš laz — naše polje, naš svet, naše najmilejše bogastvo! Pozimi smo se pogovarjali o spomladanskem delu s toliko vnemo in resnobo, kakor da bi bili imeli najmanj sto orolov sveta. Komaj je kopnelo po prisojnih rebrih, smo hiteli v laz, ki je bil še ves pod snegom. Tista prva pot mi je bila vselej praznik. Kjer je sonce že popilo sneg, se je prikazovala črna, mokra prst, so že poganjali zvončki. Na klanecu je močno drselo; v soncu se je svetila mokra ilovica; kjer pa je zavila pot na osojno stran, je ležal sneg še za ped visoko.

Spomladi, poleti in jeseni smo zahajali v laz, kadar je bilo treba in ne treba. Otrok hiti k materi, samo da je blizu nje, da jo vidi in da se pritisne k njenemu krilu. Nič ne vpraša, če je uboga in žalostna; zdi se mu celo, da jo ljubi toliko bolj, kolikor bolj je uboga, žalostna in bolna. Hudo nam je bilo, kadar smo v pozni jeseni pobrali poslednje tepke, poruvali natiče za fižol ter jih naložili na dvokolnico. Ozirali smo se, dokler smo še videli do laza.

»Zbogom, ti zemljica naša, ti naša siromašna, ljubezniva mati, naše veselje in naša sladka skrb! Zbogom, pa ne pozabi na nas v svojih dolgih sanjah, kakor tudi mi ne bomo pozabili nate!«

Sam ne vem, kako se je zgodilo in kako se je moglo zgoditi, da naš laz nenadoma ni bil več naš. Ali smo se zamerili gospodarju tistega sveta, ali je hotel sam obdelovati tisto beraško ped zemlje, ali se je oglasil drug najemnik — nič ne vem. Le toliko vem, da laza nismo imeli več in da se nam je tako zgodilo, kakor da nam je bil kdo zemljo izpodmaknil pod nogami.

Gostači smo bili, to se pravi popotniki, ki jih močan veter lahko zažene danes na to, jutri na ono stran. Nikjer niti za dlan grude, da bi človek lahko trdno stopil ter rekel: »Moja je ta zemlja, na svojem svetu stojim!«

Potrti smo bili, malodušni in molčljivi. Nismo si upali govoriti o lazju; če se je kdo spomnil nanj, je govoril čisto na kratko in s tihim glasom — kakor o mrliču, ki leži v sosedni izbi. Mati je molčala, ni rekla nikoli besede o lazju; zdelo se mi je celo, da ni prav nič bolečine v njenem srcu.

Tisto zimo je obolela.

Prišel sem nekoč domov — bilo je že blizu božiča in jasen dan je bil — pa je sedela na pragu, vsa sključena, v dolgo ruto zavita. Ozek, ves deklški in čisto bel je bil njen obraz, oči so strmele v daljno daljavo.

Prestrašil sem se, pa sam nisem vedel, od kod in čemu tak strah.

»Mati! Ne tukaj, ne v mrazu! Stopiva v izbo!«

Vzdignil sem jo za obe roki in šla sva v izbo.

Ko sva sedela za mizo, mi je pogledala v oči in se je nasmehnila. Tisti smehlaj vidim še dandanašnji, ko je tega že mnogo let; toliko boleti in koprnjenja je bilo v njem.

»Pa kaj tisto, glej, če laza nimamo več! Saj je bil tako predaleč... moje noge so že stare in trudne... kdo bi lazil po teh klanecih!... Ali veš, kaj sem si izmislila, ko sem sedela tam na pragu? Da si najamemo leho tam pod Hruševicol Blizu je tam in vsa druga zemlja... tam ne bo samo krompir pa tisti fižol ob razoru... Že sem si v mislih izbrala leho... tisto, ki se od kozolca do kozolca vzpenja v hrib. Tam seješ kamen, pa žanješ zlato!«

Tako grenko in tesno mi je bilo pri srcu, da me je skelelo v očeh. Mati me je pogledala in je umolknila. Kar sem vedel jaz, je vedela sama; saj so to same otroške sanje, same pripovedke o daljni deveti deželi, o obljubljeni Koromandiji. Človek govori, da bi z zaupljivo besedo potolažil strah srca; da bi z vero na jeziku preglasil tiho vdanost duše...

Koj po praznikih je mati legla in je ležala tri tedne. Sedel sem ob njeni postelji, otiral sem ji potni obraz in poslušal njene bolne sanje... Koliko vas je, ljudje božji, da ste doživeli take dni in noči? Do takrat nisem vedel, da v najgrenkejšem trpljenju ni ne solz in ne vzdihovanja.

Tretji dan pred smrtjo me ni poznala več; zadnji dan pa me je spoznala. Počasi je okrenila glavo proti meni in me je pogledala z velikimi jasnimi očmi.

»Ti, Ivan... meni pa se le zdi, da bi spet dobili laz... Ali še veš, kako sva kar tam grah luščila, da bi ne bilo treba prenašati še stročja? ... Daj mi vode, žejna sem!« —

Tisto noč je umrla; lep in miren je bil njen obraz, tak, kakor je še dandanašnji v mojem srcu in v vseh mojih mislih.

Poletje v Logarski dolini

Viktor Pirnat:

PREDZADNJA DOLENJSKA ČAROVNICA

Težko je bilo v naših krajih, zelo težko, v tistih časih, ko sta človeška neumnost v zvezi z zlobo in srborita samovolja vlada-joče gospode — svetne in cerkvene — neizprosno pritiskala na naše ubogo neuko ljudstvo. Dobro mu ni bilo nikoli, toda takrat menda še najmanj, saj ni hujšega kot borba proti nevidnemu sovražniku, ki uživa v človeškem trpljenju. Ovađuhi, petolizniki in podobni izvržki so si polnili žepe in želodce, gospoda je uživala, preprosto ljudstvo pa je nasladio vseh krvavo plačevalo s svojimi žulji in življenji. To je bila temna doba, ko so pri nas še preganjali čarovnice. Komaj četr tisočletja je preteklo od tedaj.

Grad je bil v tistih časih neomejen gospodar nad bitjem in žitjem podložnih mu vasi. Tujec se je znašal nad našim ljudstvom. Nad tlačani sta vihtela valpet svoj bič, krvavi sodnik pa svoj meč, ker so velika grajska gospodstva imela lastna sodišča

z domala neomejeno močjo. Težko tistemu, ki je prišel v njihove kreplje! Čarovništvo je bilo tedaj na dnevnem redu, ženske njegova glavna tarča.

V Ribnici na Dolenjskem menda še stoji hrast, pod katerim so leta 1701 sežgali zadnjo »čarovnico«. Bila je to nesrečna Marina Sušarkova, po domače Česnova.

Pet let pred tem so enako nasilje izvršili na Ruperč vrhu pri Novem mestu. Žrtev je bila 55-letna kmetica in mati treh otrok Neža Jeršetka, rojena nekje v okolici Žužemberka.

Mehovsko gospodstvo, ki je zajemalo tudi grad Ruperč vrh, je bilo tedaj mogočna oblast na Dolenjskem. Njegovo sodišče je na ovađbo obtožilo Nežo čarovništva. Ker žena obtožnice ni priznala, je morala v mučilnico. Položili so jo na natezalnico in pustili so jo na njej polnih šestnajst ur. Da se reši strašnih muk, je priznala vse, kar je sodišče

»V svarilo in opomin drugim se ji na morišču zadrigne vrv okrog vratu in se jo zadavi — njeno truplo se pa vrže na grmado in upepelj...«

od nje zahtevalo. Tudi to je povedala, da jo je pred sedmimi leti k temu zapeljala pokojna kmetica »Bundra«, ki jo je naučila pobirati roso in pomnožiti oziroma odvezemati živini mleko. Pri tem se je posluževala goža, debele nestrupene kače naših krajev. Dala ji je čarovniško mazilo, s katerih se je mazala in uganjala čarovnije na križpoti v bližini Ruperč vrha, o veliki noči pa na gori Šmerjaku. In kako se je tam plesalo! Z njo je bila tudi prijateljica Katra Pirčeva.

Potem so vsi odplavali na Klek, kjer so pili vsakovrstno sladko in kislo vino ter prigrizovali bel, črn ali zelen kruh. Namesto s štruklji so se gostili s konjskimi figami. Vse to so delali s pomočjo svojih peklenjskih pripomočkov. Prejšnje leto se je udeležila take gostije tudi Marina, Lovrétova žena, ki je kasneje pod bližnjim Ljubnem napravila od sile veliko škodo.

Na Kleku je bilo zelo veselo. Vse je poskakovalo, norelo in plesalo, med njimi hudiči, ki so jih poznali le po velikih rožičkih, sicer so bili oblečeni kot kmetje. Tudi Nežka je imela med njimi ljubčka. Jakec mu je bilo ime. Zastaven možak, le zelo mrzel je bil po rokah in nogah in po vsem životu.

Utrujeno je končno vse polehlo k počitku. Tudi Nežka se je spravila s svojim fantom na ležišče. On ji je obljubljal denar in blago, ona pa mu je zapisala telo in po smrti še dušo. Da se v veliki gneči ne bi zgrešila, ji je zapeljivec zarisal pod levo ramo črno znamenje in ji naročil, naj pride na vsak sveti večer tjakaj. Bila je tam kasneje še trikrat in je svojega ljubčka zelo priklenila nase.

Vse to je »priznalo« nesrečno mučeno bitje, ki je končno »izdalo« še recept čarovniškega mazila. To delajo ob treh različnih časih: na veliki četrtek, na binkošno nedeljo in ob sobotah zvečer. Vedno pa na Kleku. Vsakikrat pridenejo mazilu tudi človeško srce in mast. »Bundra«, prej omenjena čarovnica, je polletno dekletce ponoči z nožem prerezala ter mu odvzela srček in mast, kar je porabila za mazilo. V izbo je priplavala skozi okno. Pri izdelovanju čarovniškega mazila uporabljajo tudi hostijo, ki jo je obtoženka prejela nekoč pri frančiškanih v Novem mestu, jo zavila v rutico in jo štiri leta hranila v skatlici. Tudi za točo je povedala Neža, da jo delajo iz kvatrnega pepela, peska in jutranje rose.

Naslednjega dne je bila pred vsem sodnim dvorom še enkrat vprašana, če je v mučilnici izpovedala resnico, kar je nesrečno polomljeno bitje seveda potrdilo, saj se je ubožica zavedala, da je zapisana smrti. Čemu si še daljšati muke?

Čez tri dni je bila sojena in obsojena »po božjih in cesarskih postavah zaradi čarovništva, s čimer se je pregrešila zoper božjo in cerkveno zapoved, ker je zatajila pravo vero, visoki sodni dvor zasmehljivo omalovaževala, častila živega vruga in se z njim večkrat spečala. V svarilo in opomin drugim se ji na morišču zadrigne vrv okoli vratu in se jo zadavi, njeno truplo pa se vrže na grmado in upepelj...«

Obsodbo je podpisal dr. Johann Gozhear (Janez Kočevar) kot rimsko-cesarskega Veličanstva krvavi sodnik v Vojvodini Kranjski in pritisnil pod njo črn žig mehovskega gospostva. Sodbo so izvršili še isti dan, 16. aprila 1696, v bližini ruperškega gradu.

261 let je preteklo od tedaj. Minilo je mogočno mehovsko gospostvo, skoraj sledu ni več o njem; tudi o ruperškem gradu pričajo le še razvaline.

Z a d o b r o v o l j o

Sodnik: »Priča trdi, da dobro ve, da ste vi tat.«

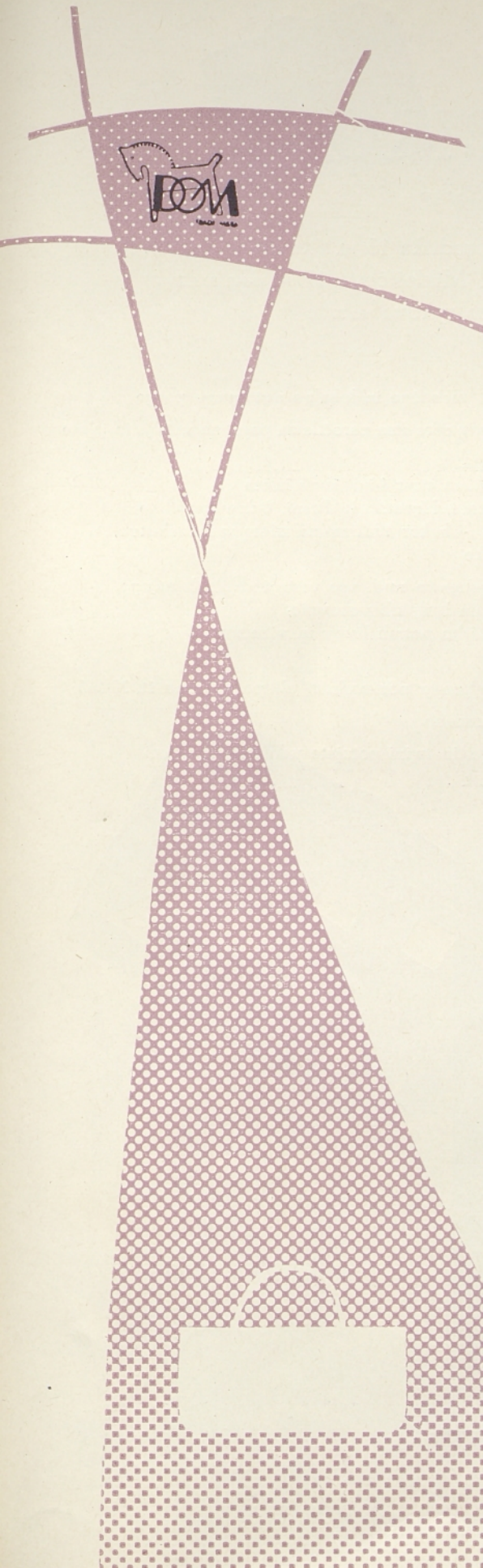
Obtoženec: »To je nemogoče, saj je bil ta človek takrat vendar ves čas pod posteljo.«

*

»Če se prepiram z ženo, imam vedno zadnjo besedo.«

»No, kako pa vendar to napraviš?«

»Prosim jo odpuščanja.«

Trgovsko izvozno podjetje
za domačo in umetno obrt

DOM

Ljubljana

Mestni trg št. 24

Telefon številka : 24-407, 20-308

Telegram : DOMEXPORT Ljubljana

vam nudi v svojih prodajalnah v Ljubljani :

*Cankarjeva 6, Kardeljeva 4, Trg revolucije 3,
Mestni trg 24 in v sezonski trgovini
na Bledu izdelke domače in umetne obrti. Okrasite
vaš dom s prekrasnimi ročno klekljanimi čipkami,
vezaninami, kovanimi izdelki itd.
Prodajamo na debelo in izvažamo*

EXPORTATION :

Folk handicrafts products

*Hand made bobbin laces - table cloths
and other table sets, borders and bands -
Wooden products - tooth-picks, sieves and circles
for sieves, wooden articles for domestic purposes etc.*

*Basketry & straw products -
baskets, shopping bags and slippers made
of straw, maize-straw and rush etc.*

Applied art products

*Artistic beaten metal works and the like -
hand forged candlesticks, lamps, ashtrays etc.*

SAP

TURIST BIRO

Avtobusno in turistično podjetje

Direkcija in avtopark Ljubljana, Središka 13 tel. 30-902, 30-468, 31-223, 31-224

Turistična poslovalnica Ljubljana, Miklošičeva 17 tel. 30-645, 30-647

Avtobusna postaja Ljubljana, Masarykova tel. 32-085

Vzdržuje mednarodne, medkrajevne, turistične in lokalne avtobusne proge

Nudi svoje izlete doma in v inozemstvo, sprejema naročila za posebne vožnje in izlete po željah interesentov

Organizira stalne izlete po domovini in sicer 14-dnevne izlete po Jugoslaviji, 6-dnevne izlete po Sloveniji, Hrvaški in Bosni, 4-dnevne izlete po Sloveniji in 3-dnevne izlete po Istri - kakor tudi stalne izlete v inozemstvo, v Celovec in Beljak ter v Trst in Benetke

V svoji turistični poslovalnici vam posreduje in nudi vse vrste turističnih uslug: prodajo vseh vrst železniških, avionskih in ladijskih vozovnic; biltene spalnikov (Wagon Lits Cook), oskrbo potnih listov in vizumov, hotelske rezervacije itd. itd.

Zahteva vse podrobne informacije osebno v poslovalnici ali po telefonu št. 30-645

Usluge Sap-Turist biroja so solidne in cenene

S Sap-Turist birojem križem po domovini in tujini potujete udobno in poceni

